

УРБОПОЛИС ДОО
ШУМАТОВАЧКА 8
БЕОГРАД

ОПШТИНА РАЧА
КАРАЂОРЂЕВА 48
РАЧА

**Извештај о стратешкој процени утицаја
на животну средину
Плана детаљне регулације
за специфично/заштићено подручје
природног и културног добра „Градиште“ у Вишевцу**

Београд, 2021. године

ПРЕДМЕТ:	Стратешка процена утицаја на животну средину
НАРУЧИЛАЦ:	Општинска управа Општине Рача Карађорђева бр. 48, 34210 Рача
ОБРАЂИВАЧ ПЛАНА:	„Урбополис“ д.о.о. Шуматовачка бр. 8, 11000 Београд
ОДГОВОРНИ УРБАНИСТА:	проф. др Миодраг Ралевић, дипл.инж.арх. бр. лиценце 200 057204
КООРДИНАТОР ИЗРАДЕ:	Гордана Милодановић, дипл. простор. план.
СТРУЧНИ ТИМ:	Проф. др Александра Ђукић, дипл.инж.арх. Мирјана Бараћ, М.Арх. Симона Тајић, Б.Арх. Милица Кочовић, дипл.инж.арх. Мара Јевтић, дипл.инж.пејз.арх. Јован Павловић, маст. простор. план. Милош Игњатовић, маст.инж.арх. Александра Бјелић, маст.инж.арх. Ивана Антонијевић, дипл.инж.арх. Бојан Живковић, маст. простор.план. Милица Бојановић, маст.инж.урб. Катарина Чупић, дипл.инж.арх. Дуња Путић, инж. арх. Јована Симић, инж. арх.
ДИРЕКТОР „УРБОПОЛИС“ Д.О.О.	Медена Милић

САДРЖАЈ

1.0. Увод	5
2.0. Полазне основе	6
2.1. Циљеви и садржај Плана детаљне регулације за специфично/заштићено подручје природног и културног добра „Градиште“ у Вишевцу	9
2.2. Обухват ПДР-а.....	10
2.3. Намена површина ПДР-а.....	11
2.4. Извод из планских докумената вишег реда	11
2.4.1. Извод из Просторног плана РС од 2010 до 2020.г.	11
2.4.2. Извод из Просторног плана општине Рача.....	12
2.5. Карактеристике животне средине	17
2.6. Разматрана питања и проблеми заштите животне средине у ПДР.....	20
2.7. Приказ варијантних решења	22
2.8. Резултати претходних консултација са заинтересованим органима и организацијама.....	22
3.0. Општи и посебни циљеви израде СПУ и избор индикатора	24
4.0. Процена могућих утицаја на животну средину и систем мера	27
4.1. Приказ утицаја и избор Варијантног решења Плана	27
4.2. Систем предлога мера од утицаја на животну средину	30
4.2.1. Квалитет вода	30
4.2.2. Квалитет ваздуха	32
4.2.3. Квалитет земљишта.....	34
4.2.4. Обновљиви извори енергије	35
4.2.5. Енергетска ефикасност	35
4.2.6. Заштита од идеса	36
4.2.7. Бука.....	37
4.2.8. Индустијски објекти.....	38
4.2.9. Управљање отпадом	39
4.2.10. Заштита и унапређење природе, природних добара и пејзажа	40
4.2.11. Заштита неокретних културних добара.....	43
5.0. Смернице за ниже нивое	44
6.0. Програм праћења стања животне средине	44
6.1. Индикатори за праћење стања животне средине.....	44

6.2. Права и обавезе надлежних органа	45
6.3. Поступање у случају неочекиваних утицаја	47
7.0. Приказ коришћене методологије и тешкоће у изради стратешке процене	47
7.1. Приказ начина одлучивања за избор предложеног Плана	48
8.0. Нетехнички резиме	48
9.0. Други подаци од значаја за стратешку процену	49

1.0. Увод

Стратешка процена утицаја на животну средину се ради са циљем обезбеђивања заштите животне средине и унапређивање одрживог развоја, интегрисањем основних начела заштите животне средине у поступак припреме, израде и доношења Плана.

Стратешка процена утицаја на животну средину је инструмент којим се описују, вреднују и процењују могући значајни утицаји планских решења на животну средину до којих може доћи реализацијом плана, програма или пројекта. Дефинишу се мере заштите животне средине путем којих се на адекватан начин управља животном средином и имплементира концепт одрживог развоја.

Поступак израде Стратешке процене утицаја на животну средину се заснива на Закону о Стратешкој процени утицаја на животну средину („Сл. гласник РС“, бр. 135/04 и 88/2010). Наведен закон усклађен је са европском Директивом 2001/42/ЕС о „процени утицаја одређених планова и програма на животну средину“. СПУ представља системску подршку процесу одлучивања којом се обезбеђује ефикасно разматрање еколошких, а по могућности и других аспеката одрживог развоја у оквиру израда политика, планова и програма.

Примена поступка стратешке процене утицаја мора садржати следеће циљеве:

- да обезбеди процену утицаја предложених стратешких одлука на елементе животне средине;
- да обезбеди процењивање кумулативних, синергетских, индиректних, глобалних и других утицаја предложене стратешке одлуке;
- да обезбеди дефинисање стратешких смерница у поступку имплементације Плана,
- да обезбеди учешће јавности у поступку израде процене, у складу са међународним и европским захтевима, као и процењивање прекограничних утицаја;
- да омогући дефинисање различитих мера којима се врши спречавање, смањење или отклањање негативних утицаја на животну средину у раним фазама процеса одлучивања.

Према Закону о стратешкој процени утицаја на животну средину, стратешка процена утицаја одређених планова и програма на животну средину подразумева припрему Извештаја о стратешкој процени утицаја који постаје саставни део документације Плана. Извештај о стратешкој процени утицаја идентификује, описује и процењује могуће значајне утицаје на животну средину услед реализације плана и програма. Извештај о стратешкој процени утицаја садржи нарочито:

- полазне основе стратешке процене;
- опште и посебне циљеве стратешке процене и избор индикатора;

- процену могућих утицаја са описом мера предвиђених за смањење негативних утицаја на животну средину;
- смернице за израду стратешких процена на нижим хијерархијским нивоима и процене утицаја пројеката на животну средину;
- мониторинг;
- приказ коришћене методологије и тешкоће у изради стратешке процене;
- приказ начина одлучивања;
- опис разлога одлучујућих за избор датог плана и програма са аспекта разматраних варијантних решења;
- приказ начина на који су питања животне средине укључена у план или програм;
- закључке до којих се дошло током израде извештаја о стратешкој процени;
- друге податке од значаја за стратешку процену.

Циљ Стратешке процене утицаја Плана детаљне регулације за специфично/заштићено подручје природног и културног добра „Градиште“ у Вишевцу је утврђивање обавезујућих, хијерархијски усаглашених смерница при изради ПДР, дефинисање смерница и мера заштите и унапређивања животне средине и остваривање услова за одрживи развој. Израда Стратешке процене утицаја ПДР обухвата:

- анализу постојећег стања;
- анализу потенцијала и ограничења у простору;
- анализу услова документације вишег реда од битног значаја и утицаја за поступак стратешке процене утицаја;
- анализу услова надлежних институција и осталих релевантних услова и захтева;
- анализу статуса заштите природних и културних добара;
- вредновање предметног подручја са аспекта могућих ограничења, начина и услова коришћења простора и реализације планираних садржаја у складу са принципима одрживог развоја.

Обзиром да је предметни План део хијерархијске структуре, Стратешка процена утицаја на животну средину рађена је у односу на стратешку процену плана вишег реда – Просторног плана општине Рача („Сл. гласник општине Рача“ бр. 5/2012) – Стратешка процена утицаја Просторног плана општине Рача на животну средину (Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину) – Ecologica Urbo, Крагујевац, 2011. године.

2.0. Полазне основе

Са становишта дугорочне организације коришћења, уређења и заштите простора концепт одрживог развоја представља стратешку активност којом се дефинишу плански принципи и критеријуми заштите, затим средства и развој животне средине. Стратегија одрживог развоја огледа се у детаљнијој планској организацији и

уређењу кроз вредновање капацитета простора у односу на одговарајуће делатности и активности у њему, као и усклађивање коришћења простора са природним и створеним потенцијалима и ограничењима.

Поступак процене могућих стратешких утицаја и израда Стратешке процене утицаја на животну средину заснован је на:

- начелу одрживог развоја - разматрање и укључивање битних аспеката животне средине, природних и културних добара и природних вредности у План и утврђивање услова за очување природних и културних добара и вредности, природних и створених ресурса и животне средине, односно рационално коришћење, као предуслов за остваривање циљева одрживог развоја;
- начелу интегралности - укључивање у План услова заштите животне средине, природних добара, културног наслеђа, природних вредности животне средине, односно очување, презентација и одрживо коришћење простора;
- начелу предострожности - пажљиво планирање различитих намена простора, функција и садржаја Плана на начин да се спрече или смање негативни утицаји на природне вредности подручја и животну средину, да се обезбеди њихово рационално коришћење и свођење на минимум ризик по животну средину;
- начелу хијерархије и координације – усвајање обавезујућих смерница Просторног плана Републике Србије је обавезно и представља услов за обезбеђивање узајамне координације надлежних и заинтересованих органа у поступку процене утицаја стратешког карактера, израде Стратешке процене утицаја Плана и исходавање сагласности на Стратешку процену, кроз консултације, обавештавања и прибављања мишљења на План и Стратешку процену;
- начелу јавности - у циљу информисања јавности о Плану и његовом могућем утицају на вредност и услове животне средине, услове живота становништва, као и у циљу обезбеђења пуне отворености поступка припреме и доношење Плана, јавност мора, пре доношења било какве одлуке, као и после усвајања Плана, имати приступ информацијама које се односе на План.

Изради Стратешке процене утицаја на животну средину приступа се на основу прибављеног Мишљења надлежног органа за заштиту животне средине, бр. 501-3/2017-IV-02-3 од 23.01.2017.г. и према Одлуци о приступању изради стратешке процене утицаја на животну средину Плана детаљне регулације за специфично/заштићено подручје природног и културног добра „Градиште“ у Вишевцу коју је донело Одељење за општу управу, друштвене делатности, урбанизам, изградњу, инспекцијске и заједничке послове, Служба за урбанизам, изградњу и инспекцијски надзор, бр. 350-3/2017-IV-01-02 од 24.01.2017.г.

Осим наведеног, приликом израде Стратешке процене утицаја на животну средину коришћени су и други документи од значаја, и то:

- Просторни план Републике Србије од 2010, до 2020. године („Сл. гласник РС“, бр. 88/10);
- Просторни план општине Рача („Сл. лист општине Рача“ 5/2012) и Стратешка процена утицаја Просторног плана општине Рача на животну средину (Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину);
- Материјал за јавни увид Плана детаљне регулације за специфично/заштићено подручје природног и културног добра „Градиште“ у Вишевцу

Законски документи:

- Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину („Сл. гласник РС“, бр. 135/04 и 88/2010);
- Закон о заштити животне средине ("Сл. гласник РС", бр. 135/2004, 36/2009, 36/2009 - др. закон, 72/2009 - др. закон, 43/2011 - одлука УС, 14/2016, 76/2018, 95/2018 - др. закон и 95/2018 - др. закон);
- Закон о процени утицаја на животну средину („Сл. гласник РС“, бр. 135/04 и 36/09);
- Закон о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине („Сл. гласник РС“, бр. 135/04);
- Закон о планирању и изградњи („Сл. гласник РС“, бр. 72/09, 81/09-испр., 64/10-одлука УС, 24/11, 121/12, 42/13-УС, 50/13-УС, 98/13-УС, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19-др. закон и 9/20);
- Закон о заштити природе ("Сл. гласник РС", бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010 - испр., 14/2016 и 95/2018 - др. закон);
- Закон о културним добрима ("Сл. гласник РС", бр. 71/94, 52/2011 - др. закони, 99/2011 - др. закон и 6/2020 - др. закон);
- Закон о водама ("Сл. гласник РС", бр. 30/2010, 93/2012, 101/2016, 95/2018 и 95/2018 - др. закон);
- Закон о шумама ("Сл. гласник РС", бр. 30/2010, 93/2012, 89/2015 и 95/2018 - др. закон);
- Закон о пољопривредном земљишту ("Сл. гласник РС", бр. 62/2006, 65/2008 - др. закон, 41/2009, 112/2015, 80/2017 и 95/2018 - др. закон);
- Закон о јавним путевима ("Сл. гласник РС", бр. 41/2018 и 95/2018 - др. закон);
- Закон о заштити ваздуха ("Сл. гласник РС", бр. 36/2009 и 10/2013);
- Закон о заштити од нејонизујућег зрачења („Сл. гласник РС“, бр. 36/09);
- Закон о заштити од буке у животној средини („Сл. гласник РС“, бр. 36/09 и 88/10);
- Закон о заштити од пожара ("Сл. гласник РС", бр. 111/2009, 20/2015, 87/2018 и 87/2018 - др. закони);
- Закон о ванредним ситуацијама („Сл. гласник РС“ бр. 111/09, 92/11 и 93/12).

Уговором о изради Плана детаљне регулације за специфично/заштићено подручје природног и културног добра „Градиште“ у Вишевцу број 404-28/2017-IV-00 од 09.05.2017. године (код Наручиоца) тј. број 06-4/2017 (код Извршиоца), Општинска управа општине Рача је израду Стратешке процене утицаја на животну средину поверила: УРБОПОЛИС Д.О.О., који је уједно и носилац израде ПДР.

Обзиром да се План детаљне регулације и Стратешка процена утицаја раде истовремено, услови за усаглашавање захтева за заштиту животне средине у планиране намене су реално оствариви.

2.1. Циљеви и садржај Плана детаљне регулације за специфично/заштићено подручје природног и културног добра „Градиште“ у Вишевцу

Основни циљ израде Плана детаљне регулације је „утврђивање правила уређења и грађења, односно стварање планског основа за: уређење простора и заштиту природних и културних добара и очување архитектонских вредности, стварање услова за очување и унапређење животне средине, стварање услова за развој туризма обезбеђењем боље саобраћајне повезаности и инфраструктурне опремљености, утврђивање површина јавне намене и решавање имовинских односа“ (Чл. 5.).

Табела бр. 1: Садржај ПДР-а

<p>1.0. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Повод и циљ израде плана • Правни основ • Плански основ <ul style="list-style-type: none"> - Извод из Просторног плана Републике Србије - Извод из Просторног плана општине Рача • Граница обухвата плана
<p>2.0. АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА</p> <ul style="list-style-type: none"> • Географски положај и природни услови • Историјске вредности локације • Туристички потенцијали ширег подручја
<p>3.0. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА</p> <ul style="list-style-type: none"> • Грађевинско подручје • Ван грађевинско подручје • Функционална организација простора – претежне, пратеће и допунске намене • Мреже и објекти инфраструктуре • Урбанистички услови и мере заштите

4.0. ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА

- Правила парцелације и препарцелације
- Посебна правила грађења на површинама за јавне намене
- Посебна правила грађења за површинје осталих намена
- Правила грађења на пољопривредном, шумском, и водном земљишту

5.0. СПРОВОЂЕЊЕ ПЛАНА**2.2. Обухват ПДР-а**

Према наведеној Одлуци о изради ПДР, подручје за које се израђује ПДР обухвата део К.О. Вишевац и то:

- целе к.п. бр. 2035, 2036, 2037, 2038/1, 2038/2, 2038/3, 2039, 1981/2, 1981/3, 1982/2, 1983/2, 2071, 3469, 3470, 2086/2, 2086/3
- делови к.п. бр. 2040/2, 2040/3, 2041/2, 2045, 2047, 2055 и 2056.

Површина плана према одлуци је око 42ха.

Након урбанистичке анализе простора и завршеног раног јавног увида, предложена је промена границе обухвата плана:

Северна граница прати северну границу путне парцеле 3455/1, у дужини од 410м, затим скреће ка северу источним границама к.п. 1972, 1894, 3437, даље иде ка истоку северним границама к.п. 1899, 1900. под правим углом скреће ка југу западном границом к.п. 1900 и делом к.п. 1903/2 у дужини од 144м, затим наставља ка истоку северним границама катастарских парцела 1903/1, 1907, 1399/3, 1908КО Вишевац.

Источна граница наставља ка југу источним границама к.п. 1908,1975/1 КО Вишевац и сече путну парцелу 3455/1 КО Вишевац, наставља даље ка југу и прати источну границу парцеле 2128,2129/1, 2129/2, 2130 КО Вишевац. Граница даље прати меандар реке Раче, а затим скреће ка југозападу источним границама к.п.2410, 4208/1, 2418/1, 2421, 2424/1, 2426, 2427, 2428, 2404/2, 2449, 2450, 2403, 2399/2, 2399/3, 2399/1, 2409, 2483, 2482, 2479, 2477 КО Вишевац, затим сече путну парцелу 3467 КО Вишевац.

Јужна граница прати јужну границу парцелу 3467 КО Вишевац у дужини од 896м. Затим иде даље ка западу и прати јужну границу к.п. 2070, 2068, 2067, 2066, 2065/1, 2065/2, 2061, 2060, 2059, 2057, 2053, 2048, 2045, 2041/2, 2041/1 КО Вишевац.

Западна граница обухвата катастарске парцеле КО Ђурђево, односно прати границу к.п. 452, 451, 450, 448, 447, 434, 432/3, 432/2, 432/1, 422/2, 413, 418/2, 417/3, 417/2 КО Ђурђево. Затим опет се враћа у КО Вишевац источном границом к.п., 2034 КО Вишевац, сече парцелу реке Раче и иде ка северу источном границом к.п. 2032,

2030/1 КО Вишевац и сече к.п. 3455/1 КО Вишевац где се спаја са северном границом Плана.

Све к.п. на подручју ПДР припадају двома катастарским општинама и то: К.О. Вишевац и КО Ђурђево.

ПДР према предлогу из Нацрта има површину 12.717,29 м².

2.3. Намена површина ПДР-а

Грађевинско подручје

Основна подела грађевинског подручја је на површине јавних и на површине осталих намена.

Планиране површине јавних намена подразумевају површине намењене саобраћајној инфраструктури, комуналној инфраструктури и објектима (постојеће и ново гробље) и Меморијалном центру. Површине јавне намене обухватају 7,92% од укупне површине обухвата Плана, односно површину од 100.759,35м².

У површине осталих намена спадају површине са наменом становања, спортско - рекреативне површине, туристички садржаји, угоститељски објекти као и посебне намене у које сврставамо Порту цркве са верским објектом. Површине осталих намена заузимају површину од 256.470,20 м², односно 20,17 процената планираних намена у оквиру обухвата Плана.

Површине ван грађевинског подручја

Површинама ван грађевинског подручја припадају површине шумског земљишта, пољопривредне површине и водно земљиште. И заузимају највећи проценат од укупне површине у оквиру Плана, односно 914.500,16 м², тј. 71,91%.

2.4. Извод из планских докумената вишег реда

2.4.1. Извод из Просторног плана РС од 2010 до 2020.г.

Иако се ПП РС посебно одражава на развој и повезивање широк просторних потеза – 25 појединачних округа, између осталог и Шумадијског, у коме као подручје које гравитира Крагујевцу Рача заузима значајно место, за потребе израде овог плана ПП РС је анализиран у односу на смернице које би се могле односити на подручје плана – насеље Вишевац.

За подручје овог ПДР, посебно је илустративна SWOT анализа просторног развоја Републике Србије.

Снаге најширег подручја Републике Србије леже у великим пољопривредним, шумским, воденим ресурсима уз повољан географски положај, очуван биодиверзитет и животну средину. Потом, у богатству културног наслеђа које омогућава „стални пораст категорисаних и претходно заштићених културних

добра...“, у развојним перспективама туризма произашлим из вредности рељефа, етно-културно-историјског и верског наслеђа, све оличено и на малом простору насеља Вишевац.

Слабости, које се такође препознају на подручју насеља Вишевац тј. на подручју плана, јесу недостатак инфраструктуре за очување постојећих фондова, превазиђеност законске регулативе о културним добрима, демографски пад и економска стагнација у руралним подручјима, недовољни капацитети туристичког смештаја као и неефикасно спровођење децентрализације власти у Републици Србији.

Могућности (прилике) су у прихватању одрживог управљања земљишним ресурсима и шумама према ЕУ стандардима, у развоју целогодишњег туризма и пратећих активности, у укључивању заштићених природних добара РС у еколошке мреже Европе (Натура 2000, ЕМЕРАЛД, Пан-европска еколошка мрежа), у увођење европских стандарда у заштити животне средине, у коришћењу културног наслеђа „као генератора многих културних, туристичких и економских активности“. Затим, могуће је коришћење предприступних фондова и других развојних програма ЕУ уз припрему пројеката и укључивање грађана у процедуре међународне сарадње.

Претње су везане за нерационално коришћење пољопривредног земљишта и шумских ресурса, за несавесно коришћење (злоупотребу) водотокова. Недостатак финансијских средстава за заштиту животне средине, за улагање у унапређење вредности амбијената и предела, за изградњу сеоских комуналних објеката и сл. Посебна претња која се уочава на подручју општине Рача па и на подручју Вишевца је демографски пад становништва услед концентрације становништва у великим градским центрима.

2.4.2. Извод из Просторног плана општине Рача

Природни услови и ресурси

Рељеф насеља Вишевац посебним чини ток равничарске реке Раче која кроз насеље пролази правцем запад-исток, имајући изразито вијугав ток, плитко корито и обале обрасле растињем.

По геолошкој грађи и педолошким особинама, насеље Вишевац се ни по чему не издваја из ширег окружења.

Клима насеља је такође у складу са ширим окружењем – умерено континентална.

Хидрографија насеља Вишевац је специфична – у насељу Вишевац нема минералних/геотермалних вода и изворишта, река Рача је на подручју тог насеља и надаље често водоплавна што даје могућност за изградњу мањих акумулација у циљу смањења поплавних таласа. На брду Градиште налази се водоизвориште (десна обала реке Раче).

Становништво, насеље и јавне службе

Просторним планом општине обухваћена су сва насеља на територији општине Рача, а извод из ППО сачињен је посебно за насеље Вишевац у смислу упознавања са обавезама, условима и смерницама из планског документа вишег реда.

Стопа раста становника у насељу Вишевац је у опадању, као и на претежној територији општине, са изузетком насеља Војиновац, Миращевац и општинског центра Рача. По старосној структури, Вишевац се оцењује као стадијум најдубље демографске старости.

Насеље Вишевац припада структури насеља са бројем становника од 501 до 1000, у гравитационој зони општинског центра – градског насеља Рача.

Од јавних служби, у насељу Вишевац налази се једна од 17 подручних основних школа на територији општине која је истовремено и једна од 14 четвороразредних школа. Четвороразредна школа у Вишевцу има терене за мале спортове, ради у посебно изграђеном школском објекту и њен опстанак, по критеријуму броја ученика, није угрожен. Потребу основног образовања у вишим разредима становници могу задовољити у некој од 3 подручне осморазредне школе или у центру општине Рача. Средње образовање на територији општине становници Вишеваца могу имати само у центру Рачи где је и једина средња школа у општини.

У насељу Вишевац није организована здравствена заштита, док у суседном насељу Ђурђево здравствена станица није у функцији. Становници насеља су упућени на Дом здравља у Рачи и најближу стационирану здравствену установу у Крагујевцу.

У културној делатности Раче, Културни центар у Рачи назначен је и као организатор Ликовне колоније Вишевац.

Административно, насеље Вишевац је упућено на објекте администрације концентрисане у центру Раче, док је на територији Вишевац једна од 16 канцеларија месних заједница.

У насељу Вишевац постоји црква уз коју се, према ППО „планира сала и канцеларије за потребе цркве“. Иако у ППО није наведено, треба нагласити да је црква посвећена Св. Ђорђу и да се налази у центру насеља.

Од комуналних објеката у Вишевцу постоји гробље које потребује инфраструктурно опремање, заштитно зеленило и редовно одржавање.

Привредне делатности и туризам

Насеље Вишевац погодно је за пољопривредну делатност (ратарску, ливадско-сточарску и повртарску производњу) посебно за воћарство, виноградарство и испашу стоке. Насеље нема посебне фарме (као у Трски или Ђурђеву).

Шумарство и ловство имају велике могућности развоја обзиром на подручје Градишта које је у обухвату овог плана.

У насељу Вишевац нема индустрије нити предузетничке делатности.

Туристички, насеље Вишевац представља посебно привлачан простор и могућност развоја већ постојећи садржаја:

- Петрови двори (комплекс окућнице Карађорђевог оца Петра, формиран од аутентичних, дислоцираних објеката народног градитељства)
- споменик Карађорђу постављен 2004.г. у поводу јубилеја двестогодишњице Првог српског устанка
- брдо Градиште са спомен плочом места колибе где је рођен Карађорђе, руинираним мотелом старим око 70 година и неистраженим остацима преисторијског града
- споменик из средине 19. века, Бегу Јови, учеснику Првог српског устанка у старом делу насеља.
- Уз ове посебности, од 2003.г. постоји културна манифестација Карађорђеви дани у Вишевцу која се просторно и садржајно одвија и ван насеља (вашар у Рачи и Митолошки зборник).

Саобраћај и инфраструктурни системи

Саобраћајно, насеље Вишевац има повољну позицију у општини Рача, јер кроз њега пролази најзначајнија саобраћајница на подручју општине, Државни пут I реда – М4 тј. пут Државни пут IB реда – 27.

У насељу Вишевац нема водoprивредне инфраструктуре. Проблем канализације решава се путем септичких јама.

Отпад се одвози на депонију у Лапову.

У насељу Вишевац постоји комутациони систем телекомуникационе инфраструктуре са изграђеном подземном ТТ мрежом.

Насеље Вишевац нема радну јединицу за обављање поштанског саобраћаја те се поштанске услуге могу обавити у насељима Рача, Мало Крчмаре, Сипић и Ђурђево.

На подручју насеља не користе се обновљиви извори енергије, иако постоје услови за коришћење енергетских потенцијала малих водотокова.

Животна средина, предели, природна и културна добра

Према процени стања на терену, загађење животне средине везано за насеље Вишевац препознаје се у следећем: недостатак комуналне инфраструктуре, непрописно изграђене септичке јаме које су у функцији, појава неконтролисаних одлагалишта и депонија отпада. Карактеристични предели у насељу Вишевац везани су за вијугави ток реке Раче.

Заштићена природна добра (услови Завода за заштиту природе Србије (бр. 019-2952/3 од 04.12.2020.г.):

- меморијални-природни споменик „Градиште“ у насељу Вишевац (к.п. бр. 2035, 2036, 2037, 2038/1 и 2039 КО Вишевац, површине 39,82.20ха, са заштитним појасом ширине 30м), под мешовитом састојином липе, граба, појединачних стабала храста китњака са спомеником вођи Првог српског устанка Ђорђу Петровићу Карађорђу

Према Решењу Завода за заштиту споменика културе у Крагујевцу (бр. 1712-02 од 23.11.2020.г.),

Непокретна културна добра (услови Завода за заштиту споменика културе Крагујевац, потребе ППО Рача), за подручје насеља Вишевац утврђено је да се у граници захвата предметног плана налази регистровани археолошки локалитет “Градиште“ на катастарским парцелама бр. 2035, 3026,2037, 2038/1, 2038/2, 2038/3, 2039, 2063, 2064/1, 2064/2, 2068, 2077, 2078, 2079/1, 2079/2, 2080, 2081/1, 2081/2, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086/2, 2086/3, 2087, 2091, 2092, 2094, 2095, 2097, 2098, 2099/1, 2099/2, 2100, 2101, 2102, 2103, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076..КО Вишевац:

- археолошки локалитети: Вишчевић, Градиште, Ладан поток и Селиште
- валоризовани објекти народног градитељства: куће Милорада Милошевића и Радмиле Костадиновић у Вишевцу
- валоризовани објекти сакралне архитектуре: црква Св. Ђорђа у Вишевцу
- валоризоване спомен бисте и спомен обележја: спомен пирамида; Карађорђевог споменика; спомен чесма; спомен плоча НОБ; спомен плоча на дому кнегиње Зорке; спомен плоча на Градишту
- валоризовани секуларни споменици: стари надгробници на сеоском гробљу
- валоризовани крајпуташи: стари крајпуташ у Вишевцу.

Коришћење и намена простора

Према ППО Рача, на простору насеља Вишевац заступљене су све претежне намене простора (пољопривредно земљиште, шумско земљиште, водно земљиште) са перспективом увећања грађевинског земљишта дуж магистралног путног правца М4 (Државни пут IB реда – 27).

SWOT анализа

Подаци везани за насеље Вишевац односе се на:

- снаге (развојне могућности коришћења пољопривредног земљишта, повољне климатске услове, очувану животну средину, повољан положај у односу на мрежу саобраћајница, велике постојеће туристичке капацитете – заштићена природна и непокретна културна добра као генератор развоја транзитног, сеоског, културног и ловног туризма)

- слабости (негативни демографски развој, неразвијеност капацитета мале привреде, недовољна презентација туристичких капацитета, неразвијен приградски превоз)
- могућности – прилике (близина европског коридора X, коришћење пољопривредног капацитета)
- претње (демографски пад посебно у сеоским насељима, неадекватан развој јавних служби, недостатак документације за конкурисање код страних фондова).

Визија и принципи просторног развоја

Визија развоја која би се могла применити на насеље Вишевац је: развој сектора малих предузећа за производњу хране, велике могућности туристичке понуде засноване на културно-историјском наслеђу, унапређење образовања и социјалне заштите.

Циљеви просторног развоја

Циљеви који би се могли односити на насеље Вишевац су општи (стварање планског основа за организовани просторни развој насеља, обезбеђење услова за развој руралне економије, унапређење система услуга здравства и социјалне заштите, ублажавање миграција кроз унапређење културно-историјских садржаја) и посебни (тежња планском уређењу насеља тј. санација непланског коришћења простора, развој инфраструктурних система и јавних служби, стварање услова за валоризацију, очување и коришћење културне и природне баштине).

Општа концепција и пропозиције развоја

Смернице развоја које се процењују као посебно значајне за насеље Вишевац су јачање геостратешког положаја општине Рача, повезивање са центром подручја (Крагујевац) и другим суседним општинским центрима, посебно у области туризма (Топола, Аранђеловац, Велика Плана). Постојећи Државни пут I реда – М4 (Државни пут IB реда – који „пресеца“ насеље непосредно изнад тока реке Раче подстиче могућности развоја туризма – повезивање са суседним општинама у креирању туристичке понуде и то културно-историјског туризма са развојем „културног пута“ везаног за Први српски устанак, те ловног, сеоског и транзитног туризма. Умрежено деловање институција и унапређење система образовања, здравствене и социјалне заштите помогло би одрживост насеља и становника насеља Вишевац.

Регионална сарадња и функционалне мреже

Потреба интегрисања општине Рача у природне и културне системе ширег окружења.

Према ППО Рача, Имплементација ПП (2.3.1., А.2.) обавезна је израда Плана детаљне регулације за специфично/заштићено подручје природног и културног

добра „Градиште“ у Вишевцу. У графичком делу ППО Рача (Реферална карта бр. 4) назначена је граница за израду наведеног ПДР.

2.5. Карактеристике животне средине

Подручје ПДР-а налази се у насељу Вишевац, које је од насеља Рача удаљено око 5.5 km. Према постојећем стању на подручју ПДР-а доминира неизграђено земљиште, док је изграђено земљиште у функцији породичног становања и у мањем обиму пратећих услужних делатности. На подручју ПДР има заштићених природних подручја за која је спроведен или покренут поступак заштите, утврђених еколошки значајних подручја и еколошких коридора од међународног значаја, као и евидентираних природних добара према Закону о заштити природе ("Сл. гласник РС", бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010 - испр., 14/2016 и 95/2018 - др. закон). Подручје Плана не карактеришу знатни проблеми када је у питању квалитет животне средине.

Природна добра

У обухвату подручја за које се планира План детаљне регулације за специфично/заштићено подручје природног и културног добра „Градиште“ у Вишевцу налази се заштићено подручје Меморијални природни споменик „Градиште“. Такође, у границама Плана нема утврђених еколошки значајних подручја и еколошких коридора од међународног значаја еколошке мреже Републике Србије.

Узимајући у обзир планирану намену површина у границама Плана, као и стање на терену и квалитет чинилаца животне средине утврђени су следећи услове заштите природе предметног подручја:

1. Планиране намене морају бити усклађене са наменама одређеним планом вишег реда;
2. Планом треба обезбедити услове за реализацију предметног простора у складу са потенцијалом просторне зоне. Створити основ за организацију, коришћење, уређење и заштиту простора, који треба да доведе до потпуног активирања просторних потенцијала и усмеравања даљег просторног развоја у оквирима одрживости;
3. Планска решења ускладити са савременим потребама. Технологијом и условима животне средине;
4. Приликом планирања намене површина, функционално зонирати различите намене земљишта и груписати компатабилне садржаје и активности;
5. У зони грађевинског земљишта потребно је раздвојити зоне и објекте који се међусобно угрожавају одређивањем неопходних заштитних растојања;
6. У границама МПС „Градиште“ и заштитном појасу, планирати очување постојећег начина коришћења простора и природних вредности;

7. Сва планска решења која се односе на уређење, одржавање, и коришћење заштићеног подручја, ускладити са мерама заштите прописаним актом о заштити (Решење о стављању под заштиту мешовите шумске састојине у селу Вишевцу на месту званом „Градиште“ као меморијални природни споменик(Решење СО Рача о заштит од 27.03.1987.год));
8. Планом предвидети могућност ревизије заштите природног добра и потенцијално усклађивање Плана са новим актом о заштити у складу са Законом о заштити природе;
9. Планирати потпуно очување шумске вегетације, морфологије корита реке Раче и приобалног појаса вегетације, као и друге предеоне елементе на пољопривредним парцелама, због очувања биодиверзитета, као и због очувања аутентичности и изворности карактеристичног предеоног образаца локалног карактера;
10. Ускладити планиране намене и активности у односу на плавну зону и приобално земљиште, које заједно са коритом чини водопривредно земљиште;
11. Планирану спортско рекреативну зону инкорпорирати у постојећи природни амбијент, уз максимално очување постојећих одлика и визура крајолика;
12. За евентуално озелењавање јавних површина прописати коришћење искључиво аутохтоних врста локалне превенцијенције.
13. Мрежу комуналне и остале инфраструктуре планирати у регулационој ширини саобраћајница и испод зелених површина где је то могуће;
14. Извршити идентификацију свих отпадних вода које могу настати у оквиру планираних садржаја и предвидети њихово адекватно одвођење.
15. Дефинисати зону утицајног државног пута IБ реда бр. 27 који спаја Рачу и Тополу, на непосредно окружење (најближа насеља, инфраструктурни коридори и сл.)
16. Одводњавање саобраћајнице предвидети гравитационим отицањем површинских вода и по потреби изградњом отворених канала за прихват површинских вода
17. Дуж саобраћајнице предвидети заштитно зеленило – формирати травњаке, уз примену ниског зеленила, чиме би се омогућила визуелна заштита контактних зона и естетско обликовање простора, као коловозни застор користити материјале који могу обезбедити смањење нивоа буке и вибрација
18. Међусобно усаглашеним урбанистичким параметрима, компатабилним са наменом површина, ограничити интензитет коришћења простора и др.

Културна добра

Према Решењу Завода за заштиту споменика културе у Крагујевцу (бр. 1712-02 од 23.11.2020.г.), утврђено је да се у граници захвата предметног плана налази регистровани археолошки локалитет „Градиште“ на катастарским парцелама бр. 2035, 3026, 2037, 2038/1, 2038/2, 2038/3, 2039, 2063, 2064/1, 2064/2, 2068, 2077, 2078, 2079/1, 2079/2, 2080, 2081/1, 2081/2, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086/2, 2086/3, 2087, 2091, 2092, 2094, 2095, 2097, 2098, 2099/1, 2099/2, 2100, 2101, 2102, 2103, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076..КО Вишевац.

Општи услови за подручје плана:

Поштовање члана 109 Закона о културним добрима („Сл. гласник РС“ бр.71/94) који гласи: "Ако се у току извођења радова наиђе на археолошка налазишта или археолошке предмете, извођач радова је дужан да одмах, без одлагања, прекине радове и обавести надлежан Завод за заштиту споменика културе и да предузме мере да се налаз не уништи и не оштети и да се сачува на месту и у положају у коме је откривен".

Уколико се током земљаних радова наиђе на археолошки материјал трошкови археолошких истраживања, конзервације откривених налаза, заштите и чувања евентуалних непокретних археолошких остатака падају на терет инвеститора, под условима које прописује надлежни Завод за заштиту споменика културе.

Посебни услови за подручје локалитета „Градиште“:

- могуће је планирати коришћење простора за намену промоције туризма и афирмацију постојеће културне баштине: културу, спортско-рекреативне активности, лов и сличне активности које не угрожавају природне и постојеће изграђене вредности;
- постојећи објект хотела могуће је обновити и користити у туристичке сврхе;
- сачувати и обновити постојећу спомен капелу;
- евентуална нова изградња на подручју локалитета могућа је само као пратећи садржај основној намени простора;
- пре било каквих земљаних радова, неопходно је извршити археолошка истраживања, на основу којих би се прописале мере заштите, откривених налаза;
- археолошка истраживања мора извршити надлежна служба заштите културних добара, у складу са одредбама Закона о културним добрима РС („Сл. гласник РС“ бр.71/94);
- археолошка истраживања ће се обавити о трошку инвеститора;
- у зависности од резултата истраживања, презентација је могућа уз посебне услове службе заштите
- инфо табле, шетне, бицикличке и сл стазе, као и адекватно партерно уређење простора, предвидети посебним пројектима уређења и презентације

природног и културног наслеђа, уз прибављање услова надлежне службе заштите

- за све планиране радове, а пре израде пројеката, непходно је прибавити посебне услове надлежног Завода за заштиту споменика културе Крагујевац

Објекти народног градитељства етно насеља, спомен чесма и споменик Карађорђу, немају статус природног добра (те не подлажу Закону о културним добрима) мишљење Завода је да они доприносе и промовишу културне и историјске вредности, које треба сачувати и одржавати очувањем аутентичних изгледа објеката и спомен обележја.

Завод за заштиту споменика културе Крагујевац је 2009. Године извршио сондажна археолошка истраживања на овом простору . истражена је површина од 323,5 m², и утврђен је културни слој дебљине 30-40 цм. На самом налазишту откривени су остаци архитектонских објеката , као и покретан археолошки материјал који културно – хронолошки припада старијем гвозденом добу са стилско типолошким одликама басараби културе.

Локалитет Градиште се налази ван урбаних зона , на месту које је сачувало своје природне специфичности које је само насеље поседовало и у оном тренутку када је на њему обитавала људска заједница. Градиште се помињало као средњовековни град , овим истраживањима није утврђено постојање средњовековног хоризонта, сем појединих налаза који се могу везати за овај период.

2.6. Разматрана питања и проблеми заштите животне средине у ПДР

За доношење одлуке о изради и обухвату СПУ, уз примену осталих критеријума, посебно је важна идентификација проблема заштите животне средине планског подручја и могућност утицаја развојних планских решења на:

- ваздух,
- воду и земљиште,
- квалитет живота и здравље становника,
- буку,
- становништво, насеља, јавне службе,
- шумарство, ловство и риболов, пољопривреда и рударство,
- културно-историјско наслеђе,
- туристички развој,
- инфраструктурне и комуналне објекте,
- развој инфраструктурних коридора (у првом реду саобраћајних) и коридора осталих техничких система,
- управљање чврстим комуналним, индустријски, опасним и осталим типовима отпада, и
- јачање институционалних способности за заштиту животне средине.

На основу процене стања животне средине на подручју ПГР, посебно су разматрана следећа питања:

- загађеност ваздуха у току целе године азотним оксидима, таложним и прашкастим материјама са високим садржајем олова, кадмијума и никла;
- проблем девастираности водотока због прекомерне експлоатације изворишта и коришћења за евакуацију отпадних вода;
- дотрајалост комуналне инфраструктуре (водоводне и канализационе мреже и др.)
- неадекватно управљање комуналним, индустријским и опасним отпадом (лоша инфраструктура)
- повишени ниво буке и вибрација услед саобраћаја;
- нелегална изградња;
- непоштовање законских прописа, локалних и републичких стратегија, као и њихова спора реализација;
- пропадање објеката народног градитељства,
- недовољно развијен мониторинг свих параметара животне средине и промена у простору, уз непостојање информационог система о стању параметара животне средине на планском подручју.
- непостојање плана за спречавање и санацију акцидената,
- непостојање информационог система о животној средини,
- недовољно инвестирање у заштиту животне средине.

Поједина питања из области заштите животне средине нису била меродавна за разматрање и као таква оцењене су:

- a) климатске промене и девастација озонског омотача - с обзиром да садашња и очекивана продукција CO₂ и других (пет) гасова са ефектом стаклене баште, или са утицајем на озонски омотач, на планском подручју није меродавна у негативном или позитивном смислу са становишта обавеза које наша земља има у односу на одговарајуће, релевантне међународне споразуме у вези климатских промена и заштите озонског омотача;
- b) нејонизујуће зрачење - с обзиром да утицај постојећих и планом предвиђених објеката који су извор таквог зрачења није идентификован као значајан на нивоу овог плана и СПУ; процена утицаја тих објеката вршиће се, на основу локалних прописа и међународних искустава и стандарда, на нижим хијерахијским нивоима планирања и пројектовања; и
- c) јонизујуће зрачење - с обзиром да досадашња истраживања и сазнања о природном и другом зрачењу те врсте и садржају радионуклида не индикују опасност по здравље људи. Планским решењима се не предвиђају мере и радови којима би се стање у овој области животне средине могло погоршати.

2.7. Приказ варијантних решења

Један од најважнијих делова СПУ јесте приказ варијантних решења. Дефинисана варијантна решења у процесу израде Извештаја о СПУ се анализирају разматрањем битних чинилаца животне средине током припреме усвајања одређених планова, утврђивање услова за очување и рационално коришћење природних ресурса.

У складу са досадашњом домаћом и страном праксом и Законом о Стратешкој процени утицаја на животну средину за процену утицаја разматране су две варијанте:

- Варијанта број I: Варијанта да се ПДР не усвоји;
- Варијанта број II: Варијанта да се ПДР усвоји и спроведе.

Оваквом поделом варијантних решења се анализира кроз различите матрице и даје се права слика о томе какве ће утицаје у простору заиста имати реализација ПДР-а. Стратешка процена утицаја је у већој мери фокусирана на варијанту број II, како је то варијанта у којој долази до промена у простору, док варијанта број I представља уствари постојеће стање те стога захтева мању анализу.

2.8. Резултати претходних консултација са заинтересованим органима и организацијама

1. Предузеће за телекомуникације а.д. Телеком Србија, Београд; (бр. 35607/2-2020 од 09.12.2020.) – На предметној локацији има евидентираних ТТ водова, али је њихов утицај на чиниоце животне средине незнатан.
2. ФЦЦ Врбак доо, Лапово (бр. 1458/020 од 02.12.2020.год.) – Потребно је омогућавање за што квалитетније пружање комуналних услуга.
3. Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Република Србија, Београд; (бр. 350-01-00091/2020-09 од 17.12.2020.год) - указује на потребу поштовања одредба Закона и пољопривредном земљишту („Службени гласник РС” , бр. 62/06, 65/08 – др. Закон, 41/09, 112/15, 80/17 и 95/18 – др. закон), Залкона о шумама ("Службени гласник РС", бр. 30/10, 93/12, 89/15 и 95/2018 - др. закон), при изради Плана детаљне регулације.
4. Јавно водопривредно предузеће „Србијаводе“ Београд, Водопривредно центар „Морава“ Ниш; (бр. 8994/1 од 24.11.2020.год) - планска решења се морају разрадити и ускладити са Законом о водама ("Службени гласник РС", бр. 30/10, 93/12, 101/16, 95/18 и 95/18 - др. закон), планским решењима постојећих планова вишег реда: ППРС, Стратегија управљања водама на територији Републике Србије до 2034. године („Сл. гласник РС” бр. 3/17).
5. Регулаторна агенција за електронске комуникације и поштанске услуге Рател, Београд; (бр. 1-01-3491-353/20-1 од 19.11.2020.) - При изради Плана неопходно је обезбедити заштиту електронских комуникационих мрежа, припадајућих средстава.

6. Јавно предузеће Пuteви Србије, Београд; (953-4349/20-3 од 30.10.2020.год) – Пuteве треба пројектовати у складу са Законом о путевима ("Сл. гласник РС", бр. 41/2018 и 95/2018 - др. закон) и Правилником о условима које са аспекта безбедности саобраћаја морају да испуњавају путни објекти и други елементи јавног пута (Сл. гласник РС број 50/11).
7. Министарство одбране, Сектор за материјалне ресурсе, Управа за инфраструктуру, Република Србија, Београд (бр. 19249-2 од 23.11.2020.год) - Нема посебних услова и захтева за прилагођавање потребама одбране земље.
8. Републички хидрометеоролошки завод, Република Србија, Београд; (бр. 922-3-105/2020. год) - Нема посебних услова и захтева.
9. Акционарско друштво "Електромереже Србије", Београд; (бр. 130-00-УТД-003-1481/2020-002 од 19.11.2020.год) - У обухвату Плана и у непосредној близини нема и нису планирани објекти електроенергетске инфраструктуре који би били у власништву ЕМС А.Д. стога нема посебних услова за израду ПДР-а.
10. ЈП Емисиона техника и везе Београд; (бр. 6129/20-1 од 20.11.2020.год) – У непосредној близини територије обухвата плана прелази радиорелејни коридор ЈП ЕТБ Црни Врх Јагодина Авала. ЈП ЕТП нема планове за изградњу нових објеката на територији плана.
11. Јавно предузеће за управљање и развој инфраструктурних објеката, Рача; (бр.437/2020 од 30.11.2020.год) - Нове саобраћајне површине и објекти се могу планирати у складу са Законом о путевима („Сл. гласник РС” бр. 41/2018) и Законом о безбедности саобраћаја на путевима („Сл. гласник РС” бр. 41/2009, 53/10, 101/11, 32/13-одлука УС, 54/14, 96/15-др. Закон, 9/16- одлука УС, 24/18, 41/18 и 41/18-др.закон, 87/2018 и 23/2019), уз поштовање постојећег стања на терену.
12. Министарство унутрашњих послова, Сектор за ванредне ситуације, Управа за ванредне ситуације, Република Србија, Крагујевац (бр. 217-16935/20-1 од 30.11.2020.год) - Указује се на поштовање услова дефинисаних Законом и заштити од пожара („Сл. гласник РС” бр. 111/2009, 20/2015, 87/2018) и Закона о запаљивим и горивим течностима и запаљивим гасовима („Сл. гласник РС” бр. 54/2015). Из области управљања ризиком не постоје посебни услови који би довели у питање спровођење ПДР-а.
13. Јавно предузеће „Србијасгас“, Нови Сад, (06-07/25718 од 04.12.2020.год) - У обухвату предметног Плана у надлежности ЈП „Србијасгас” се налази изграђена дистрибутивна гасоводна мрежа од челичних цеви максималног радног притиска (МОП) 16 bar, пречника 273 mm, као и дистрибутивна гасоводна мрежа од полиетиленских цеви (МОП) 4 bar, пречника ДН 125 mm. При изради Плана потребно је поштовати сва прописана растојања од гасних инсталација, а у складу са Правилником о условима за несметану и безбедну дистрибуцију природног гаса гасоводима притиска до 16 bar („Сл. гласник РС” бр. 086/2018) и Техничким условима за изградњу у заштитном појасу гасоводних објеката.
14. Завод за заштиту природе Србије, Република Србија, Београд (019-2952/3 од 04.12.2020. год) - У обухвату подручја за које се планира План детаљне регулације за специфично/заштићено подручје природног и културног добра

„Градиште“ у Вишевцу налази се заштићено подручје Меморијални природни споменик „Градиште“. Такође, у границама Плана нема утврђених еколошки значајних подручја и еколошких коридора од међународног значаја еколошке мреже Републике Србије.

15. Завод за заштиту споменика културе, Крагујевац (1712-02 од 10.12.2020.год) - Према Решењу Завода за заштиту споменика културе у Крагујевцу (бр. 1712-02 од 23.11.2020.г.), утврђено је да се у граници захвата предметног плана налази регистровани археолошки локалитет „Градиште“ на катастарским парцелама бр. 2035, 3026, 2037, 2038/1, 2038/2, 2038/3, 2039, 2063, 2064/1, 2064/2, 2068, 2077, 2078, 2079/1, 2079/2, 2080, 2081/1, 2081/2, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086/2, 2086/3, 2087, 2091, 2092, 2094, 2095, 2097, 2098, 2099/1, 2099/2, 2100, 2101, 2102, 2103, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076..КО Вишевац.

Потребно је поштовање Закона о културним добрима („Сл. гласник РС“ бр.71/94) који гласи: "Ако се у току извођења радова наиђе на археолошка налазишта или археолошке предмете, извођач радова је дужан да одмах, без одлагања, прекине радове и обавести надлежан Завод за заштиту споменика културе и да предузме мере да се налаз не уништи и не оштети и да се сачува на месту и у положају у коме је откривен"

3.0. Општи и посебни циљеви израде СПУ и избор индикатора

Општи циљеви заштите животне средине дефинисани су Законом о заштити животне средине и Националним програмом заштите животне средине. Наведени документи представљају кровне документе и основу за дефинисање циљева у плановима, програмима и стратегијама на нижим територијалним нивоима. Наведени документи као приоритете у области животне средине издвајају:

- доношење стратешких и планских докумената из области заштите животне средине и одрживог коришћења природних ресурса дефинисаних Законом о заштити животне средине и другим посебним законима;
- интеграција политике заштите животне средине са економском и политиком других сектора;
- учествовање у припреми и спровођењу секторских стратегија у деловима који се односе на животну средину. Интегрисање принципе заштите животне средине и енергетске ефикасности у просторно и урбанистичко планирање;
- јачање институционалних капацитета за креирање и имплементацију секторских политика и политике заштите животне средине у целини и успостављање система за реаговање у акцидентним ситуацијама;
- унапређење система контроле квалитета животне средине акредитацијом овлашћених лабораторија, применом норматива и прописа, обавезном контролом квалитета мониторинга чинилаца животне средине и аналитичких метода, сопственим мониторингом загађивача, израдом катастра загађивача, израдом инвентара гасова са ефектом стаклене баште, успостављањем јединственог информационог система;

- унапређење правног система у области заштите животне средине доношењем секторских закона и подзаконских прописа, побољшањем надзора над спровођењем прописа и подизањем капацитета правосудног система;
- развој ефикасног система финансирања заштите животне средине и економских подстицаја. Потребно је обезбедити потпуну примену принципа „загађивач плаћа”. Ефикасан систем економских инструмената треба да буде уведен ради подстицања смањења загађења. Треба увести ефикасне финансијске механизме да подстичу улагања у животну средину и обезбеде сигурне изворе финансирања Фонда. Они могу укључити и механизме конверзије дуга у улагање у животну средину, пуну надокнаду трошкова за услуге у 87 области животне средине, инвестиционе програме у приватизованим компанијама и др. Подићи ниво инвестирања у животну средину ради покрића трошкова за рад, одржавање и модернизацију/проширење постојеће инфраструктуре у области заштите животне средине и технологија за смањење загађења. Потребно је подстицати конкуренцију и укључење приватног сектора у области обезбеђивања услуга, посебно у секторима управљања отпадом и водама;
- унапређење формалног и неформалног образовања о заштити животне средине и енергетској ефикасности, које треба да буде засновано на Националној стратегији образовања у области заштите животне средине. Подизање нивоа свести кроз боље информисање и комуникацију са јавношћу и развијање механизма њиховог учешћа у одлучивању по питањима животне средине у складу са Архуском конвенцијом.

Општи и посебни циљеви Стратешке процена утицаја Плана детаљне регулације за специфично/заштићено подручје природног и културног добра „Градиште“ у Вишевцу дефинисани су на основу хијерархијски виших планова, који су од кључног значаја, и то: Просторни план Републике Србије и Просторни план општине Рача. За дефинисање циљева СПУ од изузетне су важности и циљеви дефинисани у Извештају о старешкој процени утицаја наведених планова. Избор индикатора обављен је на основу карактеристика простора и затеченог стања животне средине и у складу са постављеним циљевима СПУ.

Табела бр. 2: Општи циљеви, посебни циљеви и индикатори СПУ

Област СПУ	Општи циљеви СПУ	Посебни циљеви СПУ	Индикатори
ВОДЕ	Заштита површинских вода и заштита од површинских вода	<ul style="list-style-type: none"> - Заштита планског подручја од могућих поплава (Уређење речног корита у близини планског подручја) - Побољшање квалитета површинских вода 	<ul style="list-style-type: none"> - Број радова на уређењу водотока - Serbian Water Quality Index (SWQI)
ЗЕМЉИШТЕ	Заштита пољопривредног земљишта	<ul style="list-style-type: none"> - Спречавање губитка пољопривредног земљишта 	<ul style="list-style-type: none"> - Промене намене земљиште - % пољопривредних површина у односу на укупно
ВАЗДУХ	Побољшање квалитета ваздуха	<ul style="list-style-type: none"> - Смањење изложености становништва загађеном ваздуху - Смањење емисија гасова са ефектом стаклене баште 	<ul style="list-style-type: none"> - Број оболелих становника - Емисија гасова са ефектом стаклене баште
БУКА И ВИБРАЦИЈЕ	Смањење нивоа буке и вибрација	<ul style="list-style-type: none"> - Смањење буке и вибрација у непосредној близини саобраћајница - Смањење буке у близини стамбене зоне 	<ul style="list-style-type: none"> - Укупни индикатор буке
ОТПАД	Успостављање оптималног система управљања отпадом	<ul style="list-style-type: none"> - Одређивање локације за сепарацију и разврставање отпада пре одлагања на регионалну депонију уз спровођење одговарајућих мера заштите 	<ul style="list-style-type: none"> - Број потенцијалних локација и њихов положај - Опремљеност локације неопходном инфраструктуром - Број спроведених мера заштите у фази пројектовања и реализације
ИНФРАСТРУКТУРА	Реконструкција постојећих и изградња нових комуналних и инфраструктурних мрежа и система	<ul style="list-style-type: none"> - Повећање покривености планског подручја комуналном инфраструктуром - Унапређење система управљања отпадним водама 	<ul style="list-style-type: none"> - Процент пословно- производних објеката прикључених на канализациону мрежу - % пречишћених отпадних вода
ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ	Економски развој градског насеља Рача	<ul style="list-style-type: none"> - Формирање еколошки одрживе комерцијалне зоне 	<ul style="list-style-type: none"> - Повећање броја запослених - Промене у БДП-у

Табела бр. 3: Посебни циљеви СПУ

Ред. бр.	Циљ СПУ
1.	Заштита планског подручја могућих поплава
2.	Побољшање квалитета површинских вода
3.	Спречавање губитка пољопривредног земљишта
4.	Смањење изложености становништва загађеном ваздуху
5.	Смањење емисија гасова са ефектом стаклене баште
6.	Смањење буке и вибрација у непосредној близини саобраћајница
7.	Смањење буке у близини стамбене зоне
8.	Одређивање локације за сепарацију и разврставање отпада пре одлагања на регионалну депонију, уз спровођење одговарајућих мера заштите
9.	Опремање планског подручја комуналном инфраструктуром
10.	Унапређење система управљања отпадним водама
11.	Формирање еколошки одрживе радне зоне

4.0. Процена могућих утицаја на животну средину и систем мера

Према члану 15. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину, процена могућих утицаја плана/програма на животну средину садржи следеће елементе:

- приказ процењених утицаја варијантних решења плана и програма повољних са становишта заштите животне средине са описом мера за спречавање и ограничавање негативних, односно увећање позитивних утицаја на животну средину;
- поређење варијантних решења и приказ разлога за избор најповољнијег решења;
- приказ процењених утицаја плана и програма на животну средину са описом мера за спречавање и ограничавање негативних, односно увећање позитивних утицаја на животну средину;
- начин на који су при процени утицаја узети у обзир чиниоци животне средине укључујући податке о: ваздуху, води, земљишту, клими, јонизујућем и нејонизујућем зрачењу, буци и вибрацијама, биљном и животињском свету, стаништима и биодиверзитету; заштићеним природним добрима; становништву, здрављу људи, градовима и другим насељима, културно-историјској баштини, инфраструктурним, индустријским и другим објектима или другим створеним вредностима;
- начин на који су при процени узете у обзир карактеристике утицаја: вероватноћа, интензитет, сложеност/реверзибилност, временска димензија (трајање, учесталост, понављање), просторна димензија (локација, географска област, број изложених становника, прекогранична природа утицаја), кумулативна и синергијска природа утицаја.

4.1. Приказ утицаја и избор Варијантног решења Плана

Приликом избора оптималног решења Плана сагледана су два варијантна решења:

- Варијантно решење I
- Варијантно решење II

Наведена Варијантна решења анализирана су првенствено у односу на позитивне и негативне утицаје које могу имати на подручје ПДР-а. Као референтне области коришћене приликом сагледавања ових утицаја изабране су: Инфраструктура, Економски развој, Урбанистички услови и параметри, Зелене и спортско-рекреативне површине. Наведене области изабране су као референтне јер се управо у њима манифестују највеће промене у простору, те се кроз њихову компаративну анализу најбоље сагледавају разлике између Варијантних решења и њихових утицаја.

Варијантно решење I представља сценарио где не долази до усвајања и реализовања ПДР-а. У наведеном Варијантном решењу не долази до измена у простору чији развој сходно томе наставља истим током. Стога, Варијантно решење

представља постојеће стање и пројекције базиране на њему. Простор ПДР-а представља подручје које поседује велики потенцијал који до сада није на адекватан начин искоришћен. Потенцијали подручја огледају се првенствено у његовом географском положају, како се подручје ПДР-а налази у близини градског насеља Рача. Међутим, без обзира на наведене потенцијале планско подручје није доживело експанзију у развоју. Највећи део подручја заузимају неизграђене површине. Велики проблеми запајају се у сфери инфраструктуре. На планском подручју су заступљени некатегорисани земљани путеви и велики део грађевинских површина није опремљено комуналном инфраструктуром. Присутан је и недостатак зелених и површина за рекреацију.

Варијанта број II представља варијанту усвајања и имплементације ПДР-а. Реализација наведеног Варијантног решења доведиће до активације и развоја простора користећи поменуте потенцијале. Предвиђају се нове саобраћајнице које би требало да омогуће бољу комуникацију кроз планско подручје као и везу са општинским центром. Предвиђа се адекватније управљање отпадним водама ради побољшања квалитета површинских и подземних вода. Планирају се површине осталих намена предвиђене за услужне/комерцијалне делатности.

Узимајући у обзир сагледане ефекте у простору за оптимално Варијантно решење узето је Варијантно решење број II које ће као крајњи резултат имати економски просперитет и побољшање квалитета живота на подручју ПДР-а и на ширем подручју.

Поред сагледавања утицаја варијантних решења узимајући у обзир позитивне и негативне ефекте, варијантна решења могуће је анализирати детаљније у односу на величину и просторне димензије утицаја. Као основа за развој метода за процену утицаја послужиле су методе које су своју валидност потврдиле у домаћој и иностраној пракси.

Значај утицаја процењује се у односу на величину (интензитет) утицаја и просторне размере на којима се може остварити утицај. Утицаји, односно ефекти планских решења се према величини промена оцењују бројевима од -3 до +3, где се знак минус односи на негативне, а знак плус за позитивне промене (Табела број 5, страна 29). Овај систем вредновања примењује се на појединачне циљеве и индикаторе утицаја коришћењем матрице. Величина утицаја представља приказ штете или користи од процењеног деловања на квалитет и квантитет површинских и подземних вода, ваздуха, земљишта, пејзажних карактеристика и на целокупан квалитет животне средине (Табела број 7, страна 30).

Табела бр. 4: Посебни циљеви СПУ

	ПОЗИТИВНИ ЕФЕКТИ	НЕГАТИВНИ ЕФЕКТИ
	ИНФРАСТРУКТУРА	
Варијанга решења плана	I	<ul style="list-style-type: none"> - Неадекватна саобраћајна матрица - Лош квалитет подземних вода услед непостојања постројења за пречишћавање отпадних вода - Могућност плављења планског подручја
	II	<ul style="list-style-type: none"> - Успостављање саобраћајне и комуналне инфраструктуре - Боља саобраћајна повезаност формирањем секундарне саобраћајне мреже - Комунално опремање грађевинског земљишта - Унапређење система управљања отпадним водама - Здравља вода за пиће
ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ		
I		- Стагнација у развоју
II	<ul style="list-style-type: none"> - Повећање запослености - Јачање конкурентности подручја 	
УРБАНИСТИЧКИ УСЛОВИ И ПАРАМЕТРИ		
I		- Непостојање урбанистичке основе за уређење простора и његово неадекватно коришћење
II	<ul style="list-style-type: none"> - Успостављање урбанистичке основе за уређење простора - Успостављање адекватних услова заштите природног и културног добра 	
ЗЕЛЕНЕ И СПОРТСКО-РЕКРЕАТИВНЕ ПОВРШИНЕ		
I		<ul style="list-style-type: none"> - Недовољан проценат површина намењених спорту и рекреацији - Недовољан проценат уређених зелених површина
II	<ul style="list-style-type: none"> - Уређење спортско-рекреативних површина - Стварање простора за одмор и рекреацију 	

Табела бр. 5: Величина утицаја

Величина утицаја	Ознака	Опис
Критичан	-3	Јак негативан утицај
Већи	-2	Већи негативан утицај
Мањи	-1	Мањи негативан утицај
Нема/нејасан утицај	0	Нема утицаја/нема података/није примењиво
Позитиван	+1	Мањи позитиван утицај
Повољан	+2	Већи позитиван утицај
Врло повољан	+3	Јак позитиван утицај

Просторне размере утицаја су такође јако важне и оцењују се према критеријумима коришћењем матрице. Према просторном размеру ефекти могу бити глобални, државни, регионални, општински, локални.

Табела бр. 6: Размере утицаја

Размере утицаја	Ознака	Опис
Државни	IV	Могућ утицај на државном нивоу
Регионални	III	Могућ утицај на нивоу округа
Општински	II	Могућ утицај на нивоу општине
Локални	I	Могућ утицај у некој зони или делу општине

Комбинацијом наведених утицаја са циљевима стратешке процене утицаја и варијантним решењима плана формира се јединствена матрица. Наведена матрица представља детаљан приказ помоћу ког се сагледава величина и размера утицаја варијантних решења у односу на постављене циљеве СПУ.

Табела бр. 7: Комбинована матрица приказа утицаја варијантних решења

Општи циљеви СПУ	Посебни циљеви СПУ	Индикатори	Варијанта I	Варијанта II
Заштита површинских вода и заштита од површинских вода	- Заштита планског подручја од поплава	- Број радова на уређењу водотокова	-2/I/II	+2/I/II
	- Побољшање квалитета подземних вода	- Serbian Water Quality Index (SWQI)	-1/I/II	+2/I/II
	- Унапређење система за водоснабдевање	- Квалитет воде за пиће	-1/I/II	+1/I/II
Заштита пољопривредног земљишта	- Спречавање губитка пољопривредног земљишта	- Промене намене земљиште - % пољопривредних површина у односу на укупно	+1/I	-2/I
Побољшање квалитета ваздуха	- Смањење изложености околног становништва и запослених загађеном ваздуху	- Број оболелих становника и запослених - Емисија гасова са ефектом стаклене баште	+1/I/II/III	-1/I/II/III
Смањење нивоа буке и вибрација	- Смањење буке и вибрација у непосредној близини саобраћајница - Смањење буке у близини стамбене зоне	- Укупни индикатор буке	+1/I/II	-2/I/II
Успостављање оптималног система управљања отпадом	- Одређивање локације за сепарацију и разврставање отпада пре одлагања на регионалну депонију уз спровођење одговарајућих мера заштите	- Број потенцијалних локација и њихов положај (опремљеност локације неопходном инфраструктуром, број спроведених мера заштите у фази пројектовања и реализације)	-1/I/II/III	+2/I/II/III
Реконструкција постојећих и изградња нових комуналних и инфраструктурних мрежа и система	- Повећање покривености планског подручја комуналном инфраструктуром - Унапређење система управљања отпадним водама	- Процент пословно производних објеката прикључених на канализациону мрежу - % пречишћених отпадних вода - Постојање ППОВ	-1/I/II/III	+3/I/II/III
Економски развој градског насеља Рача	- Формирање еколошки одрживе радне зоне	- Повећање броја запослених - Промене у БДП-у општине Рача	-1/I/II/III	+3/I/II/III

4.2. Систем предлога мера од утицаја на животну средину

Заштита и унапређење животне средине на подручју ПДР-а врши се кроз идентификацију главних извора загађења и дефинисања мера заштите животне средине, како би се побољшао квалитет живота на предметном подручју. Приликом израде Стратешке процене утицаја коришћени су подаци добијени увидом у стање на терену и подаци из постојеће документацију из области заштите животне средине. На тај начин извршена је идентификација могућих извора загађења на планском подручју и еколошких конфликта у простору са потенцијално негативним утицајима на стање животне средине и утврђене су мере заштите животне средине како би се негативни утицаји избегли или минимизирали.

4.2.1. Квалитет вода

У циљу адекватне заштите површинских и подземних вода и спречавања негативних утицаја на исте потребно је придржавати се и спроводити адекватне мере заштите. Мере морају бити у складу са важећим законима, уредбама и правилницима:

- Законом о водама ("Сл. гласник РС", бр. 30/2010, 93/2012, 101/2016, 95/2018 и 95/2018 - др. закон);
- Уредбом о класификацији вода („Сл. гласник РС”, бр. 5/68);
- Уредбом о категоризацији водотока („Сл. гласник РС”, бр. 5/68);
- Уредбом о граничним вредностима емисије загађујућих материја у воде и роковима за њихово достизање („Сл. гл. РС”, бр.67/11, 48/12 и 1/16)
- Уредбом о граничним вредностима загађујућих материја у површинским и подземним водама и седименту и роковима за њихово достизање („Сл. гл. РС”, бр.50/12);
- Правилником о утврђивању водних тела површинских и подземних вода водотокова („Сл. гласник РС”, бр.96/10);
- Правилником о одређивању граница подсливова („Сл. гласник РС”, бр.54/11);
- Правилником о опасним материјама у водама („Сл. гласник РС”, бр. 31/82);
- Правилником о начину и минималном броју испитивања квалитета отпадних вода („Сл. гласник РС”, бр. 47/83 и 13/84 (исправка));
- Правилником о параметрима еколошког и хемијског статуса површинских вода и параметрима хемијског и квантитативног статуса подземних вода („Сл. гласник РС”, бр. 74/11).

У складу са тим мере заштите из области квалитета вода су:

- успоставити мониторинг параметара еколошког и хемијског статуса површинских вода и хемијског и квантитативног статуса подземних вода, дефинисаних одговарајућим правилником и податке мониторинга укључити у информациони систем;
- обезбедити воду за индустријску производњу (воду за технолошки процес у индустријској производњи првенствено захватати из система речних токова, чији режим треба уредити интегралним и комплексним мерама, не угрожавајући екосистем и кориснике низводно од водозахвата; у случају да се обезбеђење воде не може решити из система речних токова, у сарадњи са сектором вода пронаћи одговарајући извор снабдевања водом);
- при развоју нових индустријских постојења применити најбоље доступне технике, које обезбеђују ефикасније коришћење воде у технолошким процесима и мање загађивање водотока, у складу са захтевима интегрисаног спречавања и контроле загађивања животне средине;
- успоставити и контролисати примену законом прописаних одредаба о забрани испуштања отпадних вода са садржајем загађујућих супстанци изнад прописаних вредности;
- административним мерама стимулирати виšekратно коришћење пречишћених отпадних вода;
- при изради пројектне документације за изградњу саобраћајница поштовати воднеуслове, а при њиховој експлоатацији спроводити захтеве сектора вода и заштите животне средине;

- коришћење пољопривредног и другог земљишта у складу са захтевима антиерозионог уређења земљишта;
- за појединачну изградњу објекта, реконструкцију постојећих објеката и извођење других радова који могу трајно, повремено или привремено утицати на промене у водном режиму из члана 117. став 1. Закона о водама, потребно је прибављање водних услова за израду техничке документације (пројекат) којима се прописују технички и други услови у погледу уређења водотока и заштите од штетног дејства вода, уређења и коришћења вода и заштите вода од загађивања-као и други услови од значаја за управљање водама, сагласно одредбама Закона о водама.

Мере забране у циљу очувања и заштите квалитета вода:

- уношење, у површинске воде, отпадних вода које садрже хазардне и загађујуће супстанце изнад прописаних граничних вредности емисије које могу довести до погоршања тренутног стања;
- уношење свих хазардних супстанци у подземне воде;
- испуштање отпадне воде у стајаће воде, ако је та вода у контакту са подземном водом, која може проузроковати угрожавање доброг еколошког или хемијског статуса стајаће воде;
- испуштање прекомерно термички загађене воде;
- одлагање у воде муља, обрађеног или необрађеног, из постројења за пречишћавање комуналних отпадних вода;
- испуштање у јавну канализацију отпадних вода које садрже хазардне супстанце;
- коришћење напуштених бунара као септичких јама;
- остављање у кориту за велику воду природних и вештачких водотока и језера, као и на другом земљишту, материјала који могу загадити воде;
- прање возила, машина, опреме и уређаја у површинским водама и на водном земљишту.

4.2.2. Квалитет ваздуха

Основу заштите квалитета ваздуха представљају документи на националном нивоу и то:

- Закон о заштити ваздуха („Сл. гласник РС”, бр. 36/09 и 10/13);
- Уредба о граничним вредностима емисија загађујућих материја у ваздух из стационарних извора загађивања, осим постројења за сагоревање („Сл. гласник РС”, бр. 111/15);
- Уредба о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха („Сл. гласник РС”, бр. 11/10, 75/10 и 63/13).

Мере за спречавање и смањење загађивања ваздуха и побољшање квалитета ваздуха:

- формирање заштитног зеленила дуж саобраћајница;
- формирање заштитног зеленила око индустријских постројења;
- подстицање „чистих“ технологија у производним процесима;
- реконструкција постојећих и изградња планираних пројеката (објеката, технологија, инфраструктуре) потенцијалних загађивача ваздуха, могућа је уз обавезан поступак процене утицаја на животну средину;
- подстицање коришћења еколошки прихватљивијих енергената, обновљивих извора енергије и увођење енергетске ефикасности.

Посебне мере заштите ваздуха за оператера стационарног извора загађивања ваздуха, који је у обавези:

- да изради План за смањење емисија из стационарног извора загађења ваздуха, ако се налази на подручју са утврђеном трећом категоријом квалитета ваздуха;
- да спроведе мере за смањење загађивања ваздуха у поступку пројектовања, градње и редовног рада (коришћења) и мора спровести мере тако да не испушта загађујуће материје у ваздух у количини већих од граничних вредности емисије;
- за случај квара уређаја којим се обезбеђује спровођење прописаних мера заштите или поремећаја технолошког процеса због чега долази до прекорачења граничних вредности емисије, оператер је дужан да квар отклони или обустави технолошки процес како би се емисија свела у дозвољене границе у најкраћем року;
- за случај прекорачења граничних вредности нивоа загађујућих материја у ваздуху оператер је дужан да предузме техничко-технолошке мере или да обустави технолошки процес, како би се концентрације загађујућих материја свеле у прописане вредности;
- за случај да се у процесу обављања делатности могу емитовати гасови непријатних мириса, оператер је дужан да примењује мере које ће довести до редукције мириса и ако је концентрација емитованих материја у отпадном гасу испод граничне вредности емисије;
- за планирани, новоизграђени или реконструисани стационарни извор загађивања за који није прописана обавеза издавања интегрисане дозволе или израде студије о процени утицаја на животну средину, оператер је дужан да пре пуштања у рад прибави дозволу;
- да ако обавља делатност производње, одржавање и/или поправке, сакупљања, обнављања и обраде, трајног одлагања и искључивања из употребе производа и опреме који садрже супстанце које оштећују озонски омотач, у обавези су да прибаве дозволу ресорног Министарства;

- да ако се бави сервисирањем и искључивањем из употребе производа и/или опреме која садржи контролисане супстанце (супстанце које оштећују озонски омотач било да су чисте или у смеси, без обзира да ли се први пут користе или су сакпуљене, обрађене или обновљене осим оних које се налазе у готовом производу) мора исходovati дозволу ресорног Министарства.

4.2.3. Квалитет земљишта

Основу заштите квалитета земљишта представљају документи на националном нивоу и то:

- Закон о заштити земљишта („Сл. гласник РС”, бр. 112/2015);
- Правилник о дозвољеним количинама опасних и штетних материја у земљишту и води за наводњавање и методама њиховог испитивања („Сл. гласник РС”, бр. 23/94);
- Уредба о програму систематског праћења квалитета земљишта, индикаторима за оцену ризика од деградације земљишта и методологији за израду ремедијационих програма („Сл. гласник РС”, бр. 88/10).

Опште мере заштите земљишта:

- утврђивање права, обавеза и одговорности власника, односно корисника земљишта;
- примена поступка санације, ремедијације и рекултивације земљишта;
- спречити уношење загађујућих, опасних и штетних материја у или на земљиште;
- спровести поступак санације, ремедијација и рекултивације земљишта тамо где је потребно;
- повећање нивоа комуналне хигијене у насељу;
- унапређење система управљања отпадом и санација дивљих депонија;
- управљање отпадним водама, у складу са важећом законском регулативом;
- реконструкција канализационе мреже на деловима где је то потребно како би се спречиле хаварије и изливање отпадних вода у земљиште;
- носилац пројекта/оператер (или други облици својине), при свакој промени власништва, је у обавези да спроводе процену стања животне средине и одређивање одговорности за загађење животне средине;
- носилац пројекта/оператер (продавац или купац) је у обавези да изради извештај о стању земљишта, а за сваку трансакцију земљишта, на коме се дешава или се дешавала потенцијално загађујућа активност;
- носилац пројекта/оператер, потенцијални загађивач у обавези је да изради извештај о стању земљишта.

4.2.4. Обновљиви извори енергије

Према Директиви 2009/28/ЕЗ енергија из обновљивих извора је енергија из нефосилних обновљивих извора и то: енергија ветра, соларна, аеротермална, хидроенергија, геотермална, хидротермална, енергија биомасе, гас са депонија и из постројења за обраду отпада, биогаз. Приликом изградње објеката намењених комерцијалним делатностима и приликом изградње индустријских постројења потребно је размотрити могућност коришћења обновљивих извора енергије и максимално искористити овај потенцијал тамо где постоји.

4.2.5. Енергетска ефикасност

Приликом изградње зграда на подручју ПДР-а потребно је придржавати се принципа енергетске ефикасности зграда. Унапређење енергетске ефикасности је смањење потрошње свих врста енергије, уштеда енергије и обезбеђење одрживе градње применом техничких мера, стандарда и услова планирања, пројектовања, изградње и употребе зграде и простора. У складу са мерама за испуњење основног захтева економично коришћење енергије и очување топлоте треба да кроз одговарајући избор термичке заштите, инсталације грејања, вентилације, осветљења и припреме топле воде обезбеђује што је могуће нижи ниво потрошње енергије, водећи рачуна о корисницима и климатским условима локација. Мере за енергетску ефикасност објекта треба да обезбеде што је могуће нижи ниво потрошње енергије током грађења, употребе, одржавања и уклапања.

Мере за унапређење енергетске ефикасности:

- замена стандардних котлова нискотемпературним или кондензационим котловима;
- примена нискотемпературних система грејања;
- примена високотемпературних система хлађења;
- повраћај топлоте из отпадног ваздуха у системима вентилације и климатизације;
- природно проветравање;
- припрема потрошне топле воде помоћу енергије сунца;
- припрема потрошне топле воде помоћу топлотних пумпи које као извор топлоте користе топлоту отпадне воде;
- примена инвертерских уређаја за хлађење простора;
- примена топлотних пумпи у пасивном режиму рада за пасивно хлађење;
- искориштење отпадне топлоте са кондензатора расхладних агрегата за загревање потрошне топле воде;
- обезбедити предгревање ваздуха у зимском периоду за рад топлотне пумпе ваздух– вода, закопавањем доводног канала за ваздух;
- обезбедити предгревање спољњег ваздуха за сагоревање топлотом димних гасова уградњом димњака са коаксијалном цеви;
- топлотна изолација неизолованих делова система;

- домаћинско руковање, употреба и одржавање система за грејање, хлађење, вентилацију и припрему санитарне топле воде;
- коришћење енергетски ефикасних кућних уређаја који троше мање енергије него стандарди;
- зграде морају бити пројектоване тако да не премашују дозвољену годишњу потрошњу енергије;
- приликом пројектовања водити рачуна о облику, положају и повољној оријентацији објекта;
- оријентацију и функционални концепт зграде треба пројектовати тако да се максимално искористе природни и створени услови локације (сунце, ветар, зеленило);
- постављати зграде тако да просторије у којима се највише борави буду оријентисани према југу;
- обликом зграде обезбедити енергетски најефикаснији однос површине и запремине омотача зграде у односу на климатске факторе локације и намену зграде;
- груписати просторије у згради у складу са њиховим температурним захтевима - максимизирати употребу природног осветљења;
- у смислу природне вентилације, отвори на згради као што су прозори, врата, канали за вентилацију пројектовати тако да губици топлоте у зимског периода и топлотно оптерећење летњем периоду буде што мање;
- користити класичне и савремене термоизолационе материјале при изградњи;
- у инсталацијама осветљења у објектима и у инсталацијама јавне и декоративне расвете употребљавати енергетски ефикасна расветна тела;
- код постојећих и нових објеката размотрити могућност уградње аутоматског система за регулисање потрошње свих енергетских уређаја у објекту.

4.2.6. Заштита од удеса

Заштита од удеса регулисана је следећим документима:

- Национална стратегија „заштите и спасавања у ванредним ситуацијама („Сл. гласник РС”, бр. 51/2011);
- Правилник о садржини обавештења о новом севесо постројењу односно комплексу, постојећем севесо постројењу, односно комплексу и о трајном престанку рада севесо постројења, односно комплекса („Сл. гласник РС”, бр. 41/2010);
- Правилник о садржини Политике превенције удеса и садржини и методологији израде Извештаја о безбедности и Плана заштите од удеса („Сл. гласник РС”, бр. 41/2010).

Оператери SEVESO постројења, према количинама из Листе опасних материја и њихових количина и Листе својстава и класа опасних материја и њихових количина, у обавези су да израде:

- Политику превенције удеса по достављању Обавештења надлежном органу ресорног Министарства - Оператери SEVESO постројења нижег реда;
- Извештај о безбедности и План заштите од удеса - Оператери SEVESO постројења вишег реда.

Оператер SEVESO постројења је у обавези да:

- уколико се деси хемијски удес на локацији, одмах о хемијском удесу обавести ресорно Министарство, јединицу локалне самоуправе и органе надлежне за поступање у ванредним ситуацијама у складу са прописима којима се уређује заштита и спашавање;
- изради документ - Политику превенције удеса и да Министарству, пре израде Политике превенције удеса, достави Обавештење;
- изради и достави Министарству Извештај о безбедности и План заштите од удеса.

Оператери који нису SEVESO постројење, а који имају на својој локацији (комплексу) значајне количине опасних материја, у циљу заштите од хемијског удеса у обавези су да поступају у складу са Законом о ванредним ситуацијама ("Сл. гласник РС", бр. 111/2009, 92/2011 и 93/2012).

4.2.7. Бука

Усвојен је и низ подзаконских аката који омогућавају спровођење мера заштите од буке, а то су:

- Закон о заштити од буке у животној средини („Сл. гласник РС”, бр. 36/2009 и 88/2010);
- Уредба о индикаторима буке, граничним вредностима, методама за оцењивање индикаторабуке, узнемиравања и штетних ефеката буке у животној средини и на здравље људи, као и врстама и начину прикупљања података потребних за њихово оцењивање („Службени гласник РС”, бр. 75/2010);
- Правилник о методологији за одређивање акустичких зона („Службени гласник РС”, бр. 72/2010);
- Правилник о садржини и методама израде стратешких карата буке и начину њиховог приказивања јавности („Службени гласник РС”, бр. 80/2010);
- Правилник о методологији за израду акционих планова („Службени гласник РС”, бр. 72/2010);
- Правилник о методама мерења буке, садржини и обиму извештаја о мерењу буке („Службени гласник РС”, бр. 72/2010);
- Правилник о условима које стручна организација за мерење буке мора да испуњава, као и документација која се подноси уз захтев за добијање овлашћења за мерење буке („Службени гласник РС”, бр. 72/2010);
- Правилник о мерилима нивоа звука („Службени гласник РС”, бр. 39/2014);

Мере заштите које је потребно спровести у области заштите од буке су:

- смањење буке на самом извору користећи методе и технологије које ће обезбедити тихи рад извора буке;
- изолација вибрација које могу изазвати генерисање структуралног звука;
- акустична обрада просторије;
- правилна конструкција и избор материјала;
- звучна изолација фасадних елемената;
- формирање заштитног зеленила око саобраћајница;
- формирање заштитног зеленила око индустријских објеката;
- акустична обрада простора;
- правилна оријентација стамбених објеката;
- успостављање система мониторинга буке на државних путевима;
- мониторинг буке у производним постројењима;
- постојање информационог система буке.

4.2.8. Индустријски објекти

Локациони фактори размештаја индустријских капацитета са аспекта одлика простора и конкретног производног програма обухватају еколошке захтеве и ограничења која ствара производња. При планирању локације индустрије и других радних активности, неопходна су одређена сазнања која се односе на:

- основне карактеристике предложеног развоја индустрије са описом процеса и постројења;
- капацитетима производње;
- количинама сировина;
- карактеристикама технологије и фазама изградње.

Неопходна су сазнања о:

- квалитету ваздуха у околини подручја предвиђеног за нову индустрију;
- подаци о претходним мерењима;
- евентуалним оштећењима вегетације и земљишта, материјалних добара;
- постојећим загађивачима;
- материјама које ће се емитовати у ваздух и карактеристикама емисије (стална/повремена, из тачкастих/површинских емитера);
- евентуалном коришћењу горива.

При лоцирању индустрије све наведене проблеме треба посебно проучити, а у оквиру инвестиционих програма за изградњу нових индустрија радити анализу могућег утицаја на околину и прописати адекватне мере заштите. Потребно је стварати услове да сви загађивачи обезбеде технологију која неће угрожавати средину, при чему ће се ефикасније користити сировине, смањити количина отпадака и штетних ефеката производних и индустријских процеса. Потребно је

предузимати превентивне мере против загађивања животне средине изградњом нових објеката са чистим технологијама и обезбеђивањем да сви нови планирани објекти морају задовољити ниво квалитета средине према одговарајућим стандардима. Стамбене зоне које се налазе у непосредном окружењу морају бити заштићени од индустријских и других објеката који испуштају штетне материје у ваздух образовањем санитарних зона заштите.

У складу са тим у формираним привредним зонама значајно је обезбедити:

- пречишћавање отпадне воде;
- формирање зелених зона санитарне заштите град између индустријских комплекса, дуж саобраћајница;
- обезбедити стално праћење стања животне средине и утицај загађивања на природну средину и град.

Потребно је предвиђање ризика планираних активности на подручју ПДР-а нарочито за опасне, отровне и друге процесе и материје као и поступака или изградње објеката који могу бити извори загађења или ризика. За све објекте и постројења који могу бити узрок удеса III/IV и II/III нивоа (према анализи вулнерабилности) потребно урадити процену ризика која би била основа за израду планова заштите (на нивоу предузећа и на нивоу Града). Процењом је потребно обухватити и објекте и постројења у којима је могући ниво удеса I и II, с тим да анализа опасности обухвати сва хазардна својства материја у процесу, као и концентрације од значаја. Анализа и процена ризика има за циљ да идентификује и квантификује подручје где потенцијално може доћи до настанка хемијског удеса што је значајан предуслов за адекватно планирање превенције, припреме, реаговања на удес и санације последица.

4.2.9. *Управљање отпадом*

Стратегија управљања отпадом за период 2010-2019. године представља основни документ који обезбеђује услове за рационално и одрживо управљање отпадом на нивоу Републике Србије. Према Стратегији управљања отпадом, општина Рача, са општинама Велика Плана, Смедеревска Паланка, Лапово, Деспотовац, Баточина и Свилајнац, припада Регионалном центру за управљање комуналним отпадом у Лапову. Овај центар обухвата око 180.000 становника и годишњу количину отпада од 37.700 t/год. На основу споразума општина Лапово, Баточина, Рача, Велика Плана и Деспотовац, на територији општине Лапово је изграђена и пуштена у рад регионална депонија „Врбак” којом руководи привредно друштво А.С.А. ЕКО огранак Лапово. Регионална депонија „Врбак” је опремљена системом за сакупљење депонијског гаса и системом за прикупљање и третман процедурних вода. У склопу депоније функционишу постројење за компостирање и постројење за сепарацију рециклабилног отпада.

Опште мере управљања отпадом - надлежни орган општине Рача:

- доноси Локални план управљања отпадом, обезбеђује услове и стара се о његовом спровођењу; уређује, обезбеђује, организује и спроводи управљање комуналним, односно инертним и неопасним отпадом на својој територији;
- уређује поступак наплате услуга у области управљања комуналним, односно инертним и неопасним отпадом;
- издаје дозволе, одобрења и друге акте у складу са Законом;
- води евиденцију и податке доставља ресорном Министарству;
- врши надзор и контролу примене мера поступања са отпадом у складу са законом.

Посебне мере управљања отпадом - обавезе оператера постројења:

- за постројења за која се издаје интегрисана дозвола припрема се и доноси План управљања отпадом;
- за постројења чија је делатност управљање отпадом и за која се издаје интегрисана дозвола или дозвола за управљање отпадом, доноси се Радни план постројења за управљање отпадом;
- произвођач или увозник чији производ после употребе постаје опасан отпад у обавези је да тај отпад преузме после употребе без накнаде трошкова и са њима поступи у складу са законом;
- за обављање делатности управљања отпадом прибављају се дозволе и то: дозвола за сакупљање отпада, за транспорт отпада, за складиштење и третман отпада и за одлагање отпада. За обављање више делатности једног оператера може се издати једна интегрална дозвола. Дозволе за складиштење, третман и одлагање отпада издају се на период од 10 година.

У зависности од реализованих активности на подручју ПДР-а потребно је организовати управљање отпадом. Потребно је ускладити управљање отпадом са принципима Националне стратегије управљања отпадом. Посебну пажњу треба посветити локацијама индустријских и комерцијалних објеката који генеришу велику количину отпада.

4.2.10. Заштита и унапређење природе, природних добара и пејзажа

Према Решењу Завода за заштиту природе Србије (бр. 019-2952/3 од 04.12.2020.г.), у обухвату ПДР налази се Меморијални природни споменик (МПС) „Градиште“ док на подручју плана нема утврђених еколошки значајних подручја и еколошких коридора од међународног значаја еколошке мреже Републике Србије утврђених Уредбом о еколошкој мрежи (Сл.гл.РС, бр. 102/2010). Река Рача са приобалним појасом у природном и блиско-природном стању и предеони елементи на пољопривредном земљишту имају функцију еколошких коридора од локалног значаја на еколошку мрежу Републике Србије.

Узимајући у обзир планирану намену површина у границама Плана, као и стање на терену и квалитет чинилаца животне средине утврђени су следећи услове заштите природе предметног подручја:

1. Планиране намене морају бити усклађене са наменама одређеним планом вишег реда;
2. Планом треба обезбедити услове за реализацију предметног простора у складу са потенцијалом просторне зоне. Створити основ за организацију, коришћење, уређење и заштиту простора, који треба да доведе до потпуног активирања просторних потенцијала и усмеравања даљег просторног развоја у оквирима одрживости;
3. Планска решења ускладити са савременим потребама. Технологијом и условима животне средине;
4. Приликом планирања намене површина, функционално зонирати различите намене земљишта и груписати компатабилне садржаје и активности;
5. У зони грађевинског земљишта потребно је раздвојити зоне и објекте који се међусобно угрожавају одређивањем неопходних заштитних растојања;
6. У границама МПС „Градиште“ и заштитном појасу, планирати очување постојећег начина коришћења простора и природних вредности;
7. Сва планска решења која се односе на уређење, одржавање, и коришћење заштићеног подручја, ускладити са мерама заштите прописаним актом о заштити (Решење о стављању под заштиту мешовите шумске састојине у селу Вишевцу на месту званом „Градиште“ као меморијални природни споменик(Решење СО Рача о заштит од 27.03.1987.год));
8. Планом предвидети могућност ревизије заштите природног добра и потенцијално усклађивање Плана са новим актом о заштити у складу са Законом о заштити природе;
9. Планирати потпуно очување шумске вегетације, морфологије корита реке Раче и приобалног појасавегиетације, као и друге предеоне елементе на пољопривредним парцелама, због очувања биодиверзитета, као и због очувања аутентичности и изворности карактеристичног предеоног образаца локалног карактера;
10. Ускладити планиране намене и активности у односу на плавну зону и приобално земљиште, које заједно са коритом чини водопривредно земљиште;
11. Планирану спортско рекреативну зону инкорпорирати у постојећи природни амбијент, уз максимално очување постојећих одлика и визура крајолика;
12. За евентуално озелењавање јавних површина прописати коришћење искључиво аутохтоних врстас локалне превенцијенције.

13. Мрежу комуналне и остале инфраструктуре планирати у регулационој ширини саобраћајница и испод зелених површина где је то могуће;
14. Извршити идентификацију свих отпадних вода које могу настати у оквиру планираних садржаја и предвидети њихово адекватно одвођење.
15. Дефинисати зону утицајног државног пута IБ реда бр. 27 који спаја Рачу и Тополу, на непосредно окружење (најближа насеља, инфрасруктурни коридори и сл.)
16. Одводњавање саобраћајнице предвидети гравитационим отицањем површинских вода и по потреби изградњом отворених канала за прихват површинских вода
17. Дуж саобраћајнице предвидети заштитно зеленило – формирати травњаке, уз примену ниског зеленила, чиме би се омогућила визуелна заштита контактних зона и естетско обликовање простора, као коловозни застор користити материјале који могу обезбедити смањење нивоа буке и вибрација
18. Међусобно усаглашеним урбанистичким параметрима, компатабилним са наменом површина, ограничити интензитет коришћења простора и др.

Општи услови заштите животне средине обезбеђују се придржавањем одредби:

- Закона о заштити природе ("Службени гласник РС", бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010-исправка, 14/2016 и 95/2018- други закон)
- Закона о заштити животне средине ("Службени гласник РС", бр. 135/2004, 36/2009, 36/2009 - други закон, 72/2009 - други закон, 43/2011, 14/2016, 76/2018 и 95/2018-други закон)
- Решење о стављању под заштиту мешовите шумске састојине у селу Вишевцу на месту званом „Градиште“ као меморијални природни споменик(Решење СО Рача о заштит од 27.03.1987.год)
- Закон о Конвенцији биолошкој разноврсности (Службени лист СРЈ" – Међународни уговори бр.11/2001)
- Закон о ППРС(„Сл. гласник РС“ бр.72/09, 81/09-исправка, 64/10- одлука Уставног суда, 24/11, 121/12, 42/13- одлука Уставног суда, 50/13- одлука Уставног суда, 98/13- одлука Уставног суда, 132/14 и 145/14)
- Правилник о општим правилима за парцелацију, регулацију и изградњу („Сл. гласник РС“ бр. 22/15)
- Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Сл.гласник РС бр. 135/04 и 88/10),
- Закона о процени утицаја на животну средину ("Сл. гласник РС", бр. 135/2004 и 36/2009), као и другим законима, правилницима и прописима везаним за ову област.

Према Конвенцији о биолошкој разноврсности, неопходно је спречити ширење, а по потреби предузети мере за уништавање инвазивних врста. За наше поднебље, детерминисане као инвазивне су: *Acer negundo* (јасенолисни јавор или негундовац), *Amorpha fruticosa* (багремац), *Robinia pseudoacacia* (багрем), *Ailanthus altissim* (кисело дрво), *Fraxinus americana* (америцки јасен), *Fraxinus pennsylvanica* (пенсилвански јасен), *Celtis occidentalis* (амерички копривић), *Ulmus pumila* (ситнолисни или сибирски брест), *Prunus radus* (сремза), *Prunus serotina* (касна сремза), *Parthenocissus quinquefolia* (петолисни бршљен). Избежавати врсте које су детерминисане као алергене (топола исл.)

4.2.11. Заштита неокретних културних добара

Према Решењу Завода за заштиту споменика културе у Крагујевцу (бр. 1712-02 од 23.11.2020.г.), утврђено је да се у граници захвата предметног плана налази регистровани археолошки локалитет „Градиште“ на катастарским парцелама бр. 2035, 3026, 2037, 2038/1, 2038/2, 2038/3, 2039, 2063, 2064/1, 2064/2, 2068, 2077, 2078, 2079/1, 2079/2, 2080, 2081/1, 2081/2, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086/2, 2086/3, 2087, 2091, 2092, 2094, 2095, 2097, 2098, 2099/1, 2099/2, 2100, 2101, 2102, 2103, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076..КО Вишевац.

Посебни услови за подручје локалитета „Градиште“:

- могуће је планирати коришћење простора за намену промоције туризма и афирмацију постојеће културне баштине: културу, спортско-рекреативне активности, лов и сличне активности које не угрожавају природне и постојеће изграђене вредности;
- постојећи објекат хотела могуће је обновити и користити у туристичке сврхе;
- сачувати и обновити постојећу спомен капелу;
- евентуална нова изградња на подручју локалитета могућа је само као пратећи садржај основној намени простора;
- пре било каквих земљаних радова, неопходно је извршити археолошка истраживања, на основу којих би се прописале мере заштите, откривених налаза;
- археолошка истраживања мора извршити надлежна служба заштите културних добара, у складу са одредбама Закона о културним добрима РС („Сл. гласник РС“ бр.71/94);
- археолошка истраживања ће се обавити о трошку инвеститора;
- у зависности од резултата истраживања, презентација је могућа уз посебне услове службе заштите
- инфо табле, шетне, бицикличке и сл стазе, као и адекватно партерно уређење простора, предвидети посебним пројектима уређења и презентације природног и културног наслеђа, уз прибављање услова надлежне службе заштите

- за све планиране радове, а пре израде пројеката, неопходно је прибавити посебне услове надлежног Завода за заштиту споменика културе Крагујевац

5.0. Смернице за ниже нивое

Приоритетне активности на нижим територијалним нивоима у наредном периоду треба усмерити ка изради Студија о процени утицаја за ону пројектну документацију за коју је према законској регулативи предвиђена израда процене утицаја на животну средину. На тај начин, комплексном валоризацијом могућих утицаја будућих објеката на животну средину оцениће се оправданост и могућност реализације таквих комплекса са аспекта заштите животне средине.

У поступку даље разраде ПДР-а у складу са Законом о процени утицаја на животну средину ("Сл. гласник РС", бр. 135/2004 и 36/2009) и Уредбом о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину („Сл. гласник РС”, бр. 114/08), инвеститори су дужни да се обратe надлежном Министарству за послове заштите животне средине који ће одлучити о потреби израде Процене утицаја на животну средину, односно донети Решење о потреби израде или ослобађању од израде студије Процене утицаја.

У складу са тим, уколико се покаже као неопходно потребно је израдити Процену утицаја на животну средину и дефинисати адекватне мере заштите животне средине.

6.0. Програм праћења стања животне средине

Како би се животном средином управљало на оптималан начин неопходно је спровести адекватан мониторинг на подручју ПДР-а. Континуирано праћење дефинисаних индикатора, редовно извештавање и правовремено реаговање од кључног су значаја за систем мониторинга који игра кључну улогу у очувању животне средине.

6.1. Индикатори за праћење стања животне средине

Имплементација ПДР-а и реализација планираних активности одвијаће се у дужем временском периоду што захтева континуирано праћење свих аспеката животне средине. Праћење стања животне средине обавља се путем одабраних индикатора и неопходно је како би се сагледали ефекти реализације планских решења на датом простору.

Табела бр. 8: Мониторинг стања животне средине

Посебни циљеви СПУ	Индикатори	Надлежна институција	Варијанта II
- Заштита планског подручја од поплава	- Број радова на уређењу водотока	- Агенција за заштиту животне средине	Једном годишње
- Побољшање квалитета подземних вода	- Serbian Water Quality Index (SWQI)	- Агенција за заштиту животне средине	Једном годишње
- Унапређење система за водоснабдевање	- Квалитет воде за пиће	- Агенција за заштиту животне средине	Једном годишње
- Спречавање губитка пољопривредног земљишта	- Промене намене земљиште - % пољопривредних површина у односу на укупно	- Агенција за заштиту животне средине	Једном годишње
- Смањење изложености околног становништва и запослених загађеном ваздуху	- Број оболелих становника и запослених - Емисија гасова са ефектом стаклене баште	- Локално предузеће за јавно здравље - Локална мрежа за мониторинг квалитета ваздуха - Мрежа станица за контролу квалитета ваздуха - Агенције за заштиту животне средине - Државна мрежа за аутоматски мониторинг квалитета ваздуха	Једном годишње
- Смањење буке и вибрација у непосредној близини саобраћајница - Смањење буке у близини стамбене зоне	- Укупни индикатор буке	- Локална мрежа мерних станица	Континуирано
- Одређивање локације за сепарацију и разврставање отпада пре одлагања на регионалну депонију уз спровођење одговарајућих мера заштите	- Број потенцијалних локација и њихов положај (опремљеност локације неопходном инфраструктуром, број спроведених мера заштите у фази пројектовања и реализације)	- Јавно комунално предузеће	Једном годишње
- Повећање покривености планског подручја комуналном инфраструктуром	- Процент пословно производних објеката прикључених на канализациону мрежу	- Јавно комунално предузеће	Једном годишње
- Унапређење система управљања отпадним водама	- % пречишћених отпадних вода - Постојање ППОВ	- Јавно комунално предузеће	Једном годишње
- Формирање еколошки одрживе радне зоне	- Повећање броја запослених - Промене у БДП-у општине Рача	- Републички завод за статистику - Локални завод за апсолвавање	Једном годишње

6.2. Права и обавезе надлежних органа

Права и обавезе надлежних органа

- Надлежни орган задужен за припрему Плана је у обавези да органу надлежном за заштиту животне средине, заинтересованим органима и организацијама, достави на мишљење Извештај о Стратешкој процени;
- Надлежни орган задужен за припрему Плана је у обавези да, пре упућивања захтева за добијање сагласности на Извештај о Стратешкој процени, обезбеди учешће јавности у разматрање Извештаја о Стратешкој процени;
- Надлежни орган задужен за припрему Плана обавештава јавност о начину и роковима увида у Извештај о Стратешкој процени, времену и месту одржавања јавне расправе и начину достављања мишљења;
- Надлежни орган задужен за припрему Плана израђује Извештај о учешћу заинтересованих органа, организација и јавности са свим мишљењима, мишљењима изјављеним у току јавног увида и јавне расправе о плану и Извештају о Стратешкој процени;
- Надлежни орган задужен за припрему Плана, органу надлежном за послове заштите животне средине доставља Извештај о Стратешкој процени са Извештајем о учешћу заинтересованих органа, организација и јавности;
- Надлежни орган за послове заштите животне средине, по добијању Извештаја о Стратешкој процени са Извештајем о учешћу заинтересованих органа, организација и јавности, може прибавити мишљење других

овлашћених организација и стручних лица или образовати стручну комисију за оцену Извештаја о Стратешкој процени;

- Надлежни орган за послове заштите животне средине врши оцену Извештаја о Стратешкој процени, на основу прописаних критеријума; Надлежни орган за послове заштите животне средине даје сагласност на Извештај о Стратешкој процени или одбија захтев за давање сагласности на Извештај о Стратешкој процени;
- Надлежни орган задужен за припрему Плана не може упутити План у даљу процедуру усвајања без сагласности на Извештај о Стратешкој процени за послове заштите животне средине;
- Надлежни орган за послове заштите животне средине дужан је да омогући доступност информација о животној средини.

Оператер сваког извора загађења у обавези је да:

- надлежном органу достави податке о стационарном извору загађивања и свакој његовој промени;
- обезбеди редован мониторинг емисије и да о томе води евиденцију;
- обезбеди континуална мерења емисије ако за то постоји обавеза самостално, путем аутоматских уређаја за континуално мерење;
- води евиденцију о обављеним континуалним мерењима са подацима о мерним местима, резултатима и учесталости мерења и достави податке једном у три месеца и достави мерења на годишњем нивоу у виду годишњег извештаја;
- обезбеди контролна мерења емисије преко овлашћених организација, ако мерења емисије не обавља самостално;
- обезбеди прописана повремена мерења емисије, преко овлашћеног (акредитованог) правног лица два пута годишње уколико не врши континуални мониторинг, а податке Права и обавезе надлежних органа;
- Надлежни орган задужен за припрему Плана је у обавези да органу надлежном за заштиту животне средине, заинтересованим органима и организацијама, достави на мишљење Извештај о Стратешкој процени;
- Надлежни орган задужен за припрему Плана је у обавези да, пре упућивања захтева за добијање сагласности на Извештај о Стратешкој процени, обезбеди учешће јавности у разматрање Извештаја о Стратешкој процени;
- Надлежни орган задужен за припрему Плана обавештава јавност о начину и роковима увида у Извештај о Стратешкој процени, времену и месту одржавања јавне расправе и начину достављања мишљења;
- Надлежни орган задужен за припрему Плана израђује Извештај о учешћу заинтересованих органа, организација и јавности са свим мишљењима, мишљењима изјављеним у току јавног увида и јавне расправе о плану и Извештају о Стратешкој процени;

- Надлежни орган задужен за припрему Плана, органу надлежном за послове заштите животне средине доставља Извештај о Стратешкој процени са Извештајем о учешћу заинтересованих органа, организација и јавности;
- Надлежни орган за послове заштите животне средине, по добијању Извештаја о Стратешкој процени са Извештајем о учешћу заинтересованих органа, организација и јавности, може прибавити мишљење других овлашћених организација и стручних лица или образовати стручну комисију за оцену Извештаја о Стратешкој процени;
- Надлежни орган за послове заштите животне средине врши оцену Извештаја о Стратешкој процени, на основу прописаних критеријума; Надлежни орган за послове заштите животне средине даје сагласност на Извештај о Стратешкој процени или одбија захтев за давање сагласности на Извештај о Стратешкој процени;
- Надлежни орган задужен за припрему Плана не може упутити План у даљу процедуру усвајања без сагласности на Извештај о Стратешкој процени за послове заштите животне средине;
- Надлежни орган за послове заштите животне средине дужан је да омогући доступност информација о животној средини.

6.3. Поступање у случају неочекиваних утицаја

Ако у било којој фази имплементације Плана детаљне регулације дође до појаве утицаја који су непредвиђени или неочекивани, а имају негативног ефекта на реализацију Плана или животну средину, неопходно је поступак стратешке процене утицаја на животну проверити и поновити.

7.0. Приказ коришћене методологије и тешкоће у изради стратешке процене

Основну методологију израде Стратешке процене утицаја на животну средину прописао је Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину („Сл. гласник РС”, бр. 135/04 и 88/10). Према овом закону Стратешка процена утицаја на животну средину (Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину) садржи следеће сегменте:

- Полазне основе;
- Општи и посебни циљеви и избор индикатора;
- Процена могућих утицаја плана и програма на животну средину садржи следеће елементе;
- Смернице за ниже хијерархијске нивое;
- Програм праћења стања животне средине;
- Приказ начина одлучивања, опис разлога одлучујућих за избор датог плана и програма са аспекта разматраних варијантних решења и приказ начина на који су питања животне средине укључена у план или програм;

- Закључци до којих се дошло током израде извештаја о стратешкој процени представљене на начин разумљив јавности;
- Други подаци од значаја за стратешку процену.

За израду матрице утицаја примењен је модел вредновања утицаја изведен на основу методологије британског Министарства за заштиту животне средине. Приликом избора индикатора коришћен је Правилник о националној листи индикатора заштите животне средине („Службени Гласник РС”, бр. 37/2011).

Приликом израде Стратешке процене утицаја наишло се на неколико проблема. Примарни проблем свакако представља недостатак јасно дефинисане методологије израде СПУ. Како је ово документ који није дуго присутан у Републици Србији не постоји унифицирана методологија његове израде. Не постоји пратећа документација за примену, као ни упутства и смерница за израду СПУ. Други проблеми односе се на непостојање довољног број докумената који се тичу одрживог развоја као и недостатак података.

7.1. Приказ начина одлучивања за избор предложеног Плана

У складу са Законом о планирању и изградњи донета је Одлука о Изради Плана детаљне регулације за специфично/заштићено подручје природног и културног добра „Градиште“ у Вишевцу (бр. 020-4/2017-1-01 „Сл. гл. Општине Рача“, бр. 3/2017) којом је утврђена обавеза израде Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину Плана детаљне регулације за специфично/заштићено подручје природног и културног добра „Градиште“ у Вишевцу. У складу са Одлуком, приступило се изради Стратешке процене утицаја на животну средину Плана детаљне регулације, у фази Раног јавног увида, са поступком кроз Нацрт Плана детаљне регулације. Стратешка процена утицаја је текла паралелно са израдом Нацрта Плана, а Извештај о Стратешкој процени утицаја Плана на животну средину представља саставни део Плана.

8.0. Нетехнички резиме

Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину Плана детаљне регулације за специфично/заштићено подручје природног и културног добра „Градиште“ у Вишевцу је документ којим је сагледан утицај ПДР-а на животну средину. Приликом израде СПУ сагледано је стање животне средине на датом подручју као и актуелни проблеми и еколошки конфликти који су заступљени на датој територији. Анализирана су планска решења, начин уређења и коришћења простора предвиђен ПДР-ом. У складу са тим дефинисани су основни и посебни циљеви и сет индикатора помоћу којих је могуће пратити њихово остварење. Циљеви су дефинисани на основу планова вишег реда, карактеристика самог подручја и општих начела одрживог развоја. Најважнији допринос СПУ су свакако мере заштите животне средине које ће бити инкорпориране у сам ПДР. Применом

ових мера ствара се основ за интегрално и одрживо коришћење простора и управљање животном средином.

На основу анализе закључује се: **Планска решења која предвиђа ПДР немају еколошки неприхватљиве утицаје на животну средину.**

Стратешка процена утицаја такође предвиђа израду Процене утицаја на животну средину чиме се ствара основ за адекватно управљање животном средином на свим територијалним нивоима.

9.0. Други подаци од значаја за стратешку процену

Осим наведеног и образложеног, нема других података од значаја за Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину Плана детаљне регулације за специфично/заштићено подручје природног и културног добра „Градиште“ у Вишевцу.